Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav archeologie a muzeologie

Muzeologie

Jiří Málek

Scénář výstavy „Údolí řeky Doubravy"

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Holman

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....

Podpis autora práce

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu Mgr. Pavlu Holmanovi za rady a připomínky

OBSAH

ÚVOD 6

1 SCÉNÁŘ – SOUČÁST PŘÍPRAVY MUZEJNÍ VÝSTAVY 9

1.1 Příprava výstavy a její fáze 10

1.2 Scénář a jeho části 11

2 DOPLŇKOVÉ INFORMACE KE SCÉNÁŘI VÝSTAVY „ÚDOLÍ ŘEKY DOUBRAVY“ 13

2.1 Základní údaje o příspěvkové organizaci 13

2.2 Konkrétní podmínky městského muzea 14

2.3 Ustálené postupy při přípravě výstav 16

2.4 Objasnění některých míst ve scénáři (otázka spolupracujících subjektů, seznamu vystavených předmětů a dalších materiálů, harmonogramu a finančních nákladů) 17

3 „ÚDOLÍ ŘEKY DOUBRAVY“ – SCÉNÁŘ VÝSTAVY 19

3.1 Téma a název výstavy 19

3.2 Zdůvodnění výběru tématu a zamýšlené akce z pohledu dlouhodobější výstavní činnosti, zájmu a vztahu veřejnosti 20

3.3 Charakteristika a cíl výstavy a okruh návštěvníků 21

3.4 Rozčlenění výstavy na tématické celky 24

3.5 Doba trvání výstavy 26

3.6 Výstavní prostory, osvětlení 27

3.7 Směr prohlídky 27

3.8 Výstavní zařízení 29

3.8.1 Soupis potřebného výstavního zařízení a doplňkového materiálu 29

3.8.2 Pokyny k umístění výstavního zařízení 30

3.9 Sbírkové předměty a další materiály 32

3.10 Písmo, papíry a panely 33

3.11 Personální zajištění akce 34

3.12 Spolupracující subjekty 34
3.13 Propagace 36
3.13.1 Plakáty, pozvánky a letáky 36
3.13.2 Jiné propagační materiály a suvenýry 37
3.13.3 Propagace na internetových stránkách 38
3.13.4 Propagace v regionálním tisku a dalších médiích 39
3.13.5 Propagace ve školách 40
3.14 Vernisáž výstavy 41
3.15 Doprovodné akce 41
3.16 Pracovní listy 42
3.17 Předpokládané výdaje 44
3.18 Harmonogram 45
3.19 Scénář 52
3.20 Plánek výstavních prostor 116
ZÁVĚR 117
RESUMÉ 120
POUŽITÉ ZKRATKY 121
PRAMENY A LITERATURA 122
PŘÍLOHY

ÚVOD

Údolí řeky Doubravy je jedním z nejkrásnějších a nejvzácnějších míst Českomoravské vrchoviny. Je to přírodní rezervace (PR), součást Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Železné hory a velmi oblíbený cíl vycházek a výletů nejen pro občany Chotěboře a okolních obcí, ale i z jiných krajů naší republiky. Toto místo jsem si zvolil jako téma pro výstavu, k níž jsem vytvořil scénář, který je předmětem mé bakalářské práce. Jedná se pouze o scénář modelový, na němž jsem si chtěl prakticky vyzkoušet a použít znalosti, které jsem získal při studiu. Přestože jsem do Městského muzea Chotěboř (dnes CEKUS Chotěboř, středisko MUZEUM) nastoupil před devíti lety (na pozici dokumentátora), prozatím jsem neměl příležitost vypracovat nějaký scénář a zrealizovat „vlastní" výstavu. K myšlence na vytvoření scénáře k výstavě právě o údolí Doubravy mě přivedlo (kromě jeho krásy a obliby) několik dalších důvodů. Před časem jsem zpracovával velmi zajímavou pozůstalost bývalého ředitele základní školy Otty Nevoleho, aktivního člena Svazu ochránců přírody, který pořizoval dokumentární fotografie z přírody okolí Chotěboře, snažil se o vybudování naučné stezky v doubravském údolí a zanechal množství cenných zápisků, poznámek i nákresů. V našem muzeu také byla ještě do poloviny 90. let 20. století expozice, kterou tvořila velká část geologické sbírky, na niž se i dnes někteří dřívější návštěvníci dotazují. Dále je zde

v depozitáři uložena pamětní deska spisovatele Ignáta Herrmanna, sňatá z vyhořelého Horního mlýna u Chotěboře. (Lidé mladší třiceti let ji tam již nemohli vidět.) Toto vše, ale i fakt, že žiji v obci na břehu „Doubravky" (tak je v našem kraji řeka všeobecně nazývána), mám ji rád stejně jako okolní přírodu a vždy jsem se zajímal i o regionální historii, mne tedy inspirovalo k myšlence na vytvoření výstavy, která by mnohé mohla návštěvníkům muzea přiblížit a byla zajímavá pro nejširší veřejnost a všechny její věkové kategorie.

Bakalářskou práci jsem rozdělil na tři kapitoly. V první jsem stručně popsal teoretickou podobu scénáře v rámci celého procesu přípravy výstavy. Ve druhé kapitole jsem charakterizoval naši organizaci, situaci v muzeu a některé další interní záležitosti, které logicky neobsahuje scénář, ale je třeba je vysvětlit v bakalářské práci. Vzhledem k tomu, že by výstavu realizovali pracovníci našeho muzea a nikoli cizí firma, nebylo nutné ve scénáři dopodrobna vysvětlovat to, co je jim zcela jasné a je pro ně samozřejmé včetně různých úkonů a postupů. V závěru druhé kapitoly, pojaté jako doplněk či „vysvětlivka" ke scénáři, jsem připojil informace k některým problematickým bodům scénáře, které vyplývají z toho, že se nejedná o scénář realizované výstavy nebo alespoň jejíž realizace je v dohledné době naplánována. V takovém případě by byl jasný termín jejího konání, dojednány formy spolupráce s různými institucemi a fyzickými osobami atd., což v tomto případě nemůže být. Proto tato místa nejsou ve scénáři pojednána konkrétně.

Hlavní a tedy nejobsáhlejší částí bakalářské práce je kapitola třetí, kterou tvoří vlastní scénář. Zaměřil jsem se pouze na jeho textovou část (ovšem s výše zmíněnými problémy), z plánové části přikládám jen plánek výstavních prostor, na němž je zakresleno rozmístění jednotlivých panelů a vitrín. Obrazovou část jsem z logických důvodů nevypracovával. Při tvorbě scénáře jsem se snažil mít na paměti, že se jedná

o text, který má být schvalován (je tedy třeba různé záležitosti zdůvodnit). Zároveň se s ním má dále pracovat a měl by být proto přehledný; z toho důvodu jsem např. pojednání o výstavním zařízení nepsal jako souvislý text, ale jako výčet (na první pohled je pak zřejmé, které vitríny a kolik kusů bude třeba přinést ze skladu apod.). Ostatně scénář má mít „povahu technickou" a „není určen ke čtení jako literární dílo".[1] Odchýlil jsem se však od obvyklého dělení scénáře na levý a pravý sloupec, zvolil jsem jen odlišný typ písma; tedy to, co by mělo být „vlevo", je psáno kurzívou a texty „vpravo" standardním písmem s jistým odsazením od levého okraje.

1 BENEŠ, Josef. *Muzejní prezentace.* Praha : Národní muzeum, 1981. s. 229.

1 SCÉNÁŘ – SOUČÁST PŘÍPRAVY MUZEJNÍ VÝSTAVY

Termínem muzejní výstava je označována krátkodobá prezentační akce, tedy taková, která trvá od několika týdnů po několik měsíců. S tím souvisí i možnost vystavit za určitých podmínek po kratší dobu předměty s přísnějším režimem ochrany nebo zapůjčit si některé exponáty z jiného muzea. Téma výstavy bývá většinou poměrně úzké, ale zato podrobněji zpracované a nemusí vždy zcela odpovídat zaměření daného muzea. Vzhledem k tomu zaujímá výstava zpravidla menší plochu a využívá běžné výstavní zařízení, které je k dispozici; někdy mohou být exponáty vystaveny i volně mimo vitríny. Výstava může představovat určitý doplňkový program k dlouhodobé prezentační akci, tj. k expozici, ale může být i zcela samostatná. Podle zvoleného tématu je možné k výstavě uspořádat také vhodný doprovodný program např. formou besedy či přednášky, promítání diapozitivů, vycházky apod.

Výstava a expozice jsou dva základní typy muzejní prezentace a jsou hlavní formou působení muzea na veřejnost. Platí pro ně potřeba důkladné přípravy. Pochopitelně její rozsah, tj. co se týče např. množství času nebo detailnosti propracování projektu, je různý a odvíjí se nejen od typu akce, ale ovlivňují ji také další faktory, jako rozsah, náročnost, způsob provedení, možnosti muzea (ať již finanční, prostorové, kapacitní, personální aj.).

1.1 Příprava výstavy a její fáze

Proces přípravy výstavní akce lze ve stručnosti rozdělit do tří fází.[2] První je plánovací příprava, kdy je po předběžných úvahách zamýšlená výstava začleněna do plánu činnosti muzea. Následuje projektová příprava, fáze vzniku výstavního projektu, tedy postupného písemného vypracování námětu (případně i libreta) a scénáře a také výtvarného řešení výstavy. Po schválení projektu nastává třetí fáze, tj. realizace výstavy.

Celé přípravě výstavy je třeba věnovat náležitou pozornost. Na počátku je výběr vhodného tématu a dále prostředků, kterými bude vyjádřeno, neboť se neprezentují samotné sbírky či jednotlivé sbírkové předměty, ale vybrané téma (nejlépe ovšem vyjádřené muzejními prostředky).[3] Cílem muzeologické přípravy výstavní akce je „integrovat obě základní složky – obsah a formu sdělování – do funkční jednoty, jež vyžaduje promyslet nejen to, CO se prezentuje, ale i JAK se tematika podá, aby se dosáhlo vytčených výchovně vzdělávacích cílů".[4] (Důraz na působení na návštěvníka, jeho vzdělání, výchovu, potěšení a vůbec kultivaci, vychází ze samého poslání muzea jakožto kulturně výchovné instituce, která je „ve službách společnosti a jejího rozvoje".)[5] Kromě toho, co prezentovat, jaké prostředky zvolit pro vyjádření obsahu a jakým způsobem je podat, je třeba také promyslet, v jakém prostředí bude výstava umístěna, neboť i jeho vliv je nezanedbatelný, nutné je ujasnit si, komu bude výstava určena, jakému okruhu návštěvníků, kdo se bude podílet na její přípravě a realizaci atd.

---

2 Viz BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie.* Opava : Slezská univerzita. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav historie a muzeologie, 1997. s. 105 – 106.
3 Viz tamtéž, s. 88.
4 BENEŠ, Josef. *Muzejní prezentace.* Praha : Národní muzeum, 1981. s. 221.
5 *Profesní etický kodex ICOM : doporučení UNESCO o muzeích, kulturním a přírodním dědictví.* [B. m.] : Český výbor ICOM; [B. m.] : Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií, 1994. s. 7.

Výsledkem úvah je vypracování projektu výstavy, který tvoří složka textová a grafická. Textová část je záležitostí muzejníků, kteří u „běžných" výstav zvláště v malých regionálních muzeích řeší často i část grafickou (případně s pomocí výtvarníků – externích spolupracovníků). Jiná situace je u náročných expozic, kde se výtvarná složka zadává většinou specialistům. Projekt výstavy vzniká ve třech, u méně náročných akcí ve dvou stupních. Nejprve je akce nastíněna v tzv. námětu. V této fázi jsou po prostudování příslušné odborné literatury a shromáždění materiálů vytypovány vhodné exponáty, posouzena jejich informační kapacita, je rozhodnuto v případě potřeby o jejich restaurování, vypůjčení. Výstava je rozčleněna na jednotlivé oddíly a tématické úseky, vznikají návrhy umístění v prostoru atd. Námět může být posléze dále podrobněji rozpracován v libretu. Třetím stupněm a zároveň výsledným písemným materiálem je scénář. Ten je podrobněji popsán v podkapitole 1.2.

Na základě schváleného projektu je výstava následně realizována. V této třetí fázi jsou připraveny výstavní prostory včetně fundusu, exponátů a dalších materiálů (jsou zhotoveny texty, doplňky aj.), poté je vše instalováno a završeno přípravou a uskutečněním vernisáže.

1.2 Scénář a jeho části

Scénář je definován jako „konečné znění textové složky výstavního projektu".[6] Má čistě technickou povahu a dělí se na část textovou, plánovou a obrazovou. V úvodní části scénáře je popsáno téma a název výstavy, zdůvodnění jeho výběru, stručná charakteristika, cíle výstavy a předpokládaný okruh návštěvníků, kterým je určena, dále rozčlenění výstavy na oddíly a tématické úseky, plánovaná doba jejího trvání, podmínky a předpoklady pro realizaci, tj. potřebné exponáty

6 BENEŠ, Josef. *Muzejní prezentace.* Praha : Národní muzeum, 1981. s. 370.

(vlastní i vypůjčené), prostory, kde bude výstava umístěna, použité výstavní zařízení, osvětlení, případně využití audiovizuálních prostředků, personální zajištění, pokyny pro realizaci a vlastní instalování výstavy, organizační záležitosti včetně harmonogramu, dohodnuté formy spolupráce s jinými subjekty, způsob propagace, informace o vernisáži a doprovodných akcích, vyčíslení předpokládaných finančních výdajů atd. Následuje podrobné popsání výstavy: umístění exponátů, vitrín, panelů apod. v prostoru, přesné znění veškerých textů a popisek a další důležité informace a údaje potřebné pro instalaci. Tato část bývá psána (ale nemusí být) ve dvou sloupcích, v levém jsou jednotlivé exponáty a v pravém sloupci jsou k nim uvedeny příslušné texty a popisky. Nedílnou součástí scénáře je grafické řešení, rozkreslení jednotlivých místností s umístěním všech vitrín, panelů, solitérních předmětů, nákresy rozvržení materiálů na panely atd. V poslední obrazové části scénáře mohou být např. návrhy dioramat, různých propagačních materiálů (loga výstavy apod.) a další potřebné materiály.

2 DOPLŇKOVÉ INFORMACE KE SCÉNÁŘI VÝSTAVY „ÚDOLÍ ŘEKY DOUBRAVY"

2.1 Základní údaje o příspěvkové organizaci

Do konce roku 2008 existovala v Chotěboři příspěvková organizace s názvem Městské muzeum Chotěboř.[7] Ta od roku 2005 plnila také funkci městského kulturního střediska, tj. pořádala koncerty a další kulturní akce a zajišťovala provoz kina, které k ní bylo připojeno. Od 1. 1. 2009 byl změněn název na CEKUS Chotěboř. CEKUS znamená „Centrum kultury a sportu", neboť byl k této organizaci přičleněn ještě zimní stadion. CEKUS tedy tvoří v současné době tři střediska: středisko MUZEUM[8] (nachází se v zámku), středisko KULTURA (kulturní akce, kino; sídlí v budově kina) a středisko ARÉNA (sportovní hala). Každé z nich má svého vedoucího a v čele celé organizace stojí ředitel, který má kancelář v budově kina. (Obdobně i jeho zástupce, tj. ekonom a správce počítačové sítě.) Zřizovatelem příspěvkové organizace je Město Chotěboř.

---

7 Muzeum bylo v Chotěboři založeno již v roce 1885.

8 V souvislosti s přejmenováním organizace nastal jistý problém, jak mám v bakalářské práci jmenovat naše pracoviště. Dřívější zkratku „MMCH" („Městské muzeum Chotěboř") již nelze používat a nové označení „CEKUS Chotěboř, středisko MUZEUM" je velmi dlouhé. Zvolil jsem tedy následující kompromisní řešení: buď používám zkrácené označení „středisko MUZEUM" v částech, kde se hovoří i o dalších střediscích nebo obecné „muzeum", „městské muzeum", „chotěbořské muzeum", „naše muzeum", abych se vyhnul jednotvárnému vyjadřování při tak časté frekvenci jmenování pracoviště.

2.2 Konkrétní podmínky městského muzea

Pracovní kolektiv nynějšího střediska MUZEUM tvoří vedoucí a zároveň kurátor, dokumentátor[9] a dvě průvodkyně (jedna na celý a druhá na poloviční úvazek). Uklízečka (na necelého půl úvazku) dochází ze střediska KULTURA. Vzhledem k tomu, že v muzeu pracují pouze dva muži, tak v případě, kdy je potřeba stěhovat těžké a rozměrné předměty, přijdou občas vypomoci kolegové ze střediska ARÉNA.

Městské muzeum sídlí dlouhodobě v pronajatých prostorách chotěbořského zámku.[10] V přízemí jižního křídla jsou umístěny kanceláře (se zázemím pro zaměstnance), dokumentační oddělení, příruční knihovna, pokladna s malým obchůdkem suvenýrů, dílna, sklad a toalety pro návštěvníky. Výstavní sály a depozitáře se nacházejí v prvním patře východního a z větší části i severního křídla. Budova tři sta let starého zámku[11] není bohužel příliš vhodná pro potřeby muzea. Co se týká prostor určených pouze pro zamýšlenou výstavu „Údolí řeky Doubravy", je situace následující: jedná se o čtyři poměrně nevelké pokoje (v rozmezí od 15 m² do 33 m²) a spojovací chodbu.[12] Stěny jsou dosti členité, většinou s hlubokými výklenky pro dveře a okna, přičemž v sále č. 1[13] jsou troje dveře a jedno okno (na sever) a navíc v rohu kachlová kamna, v malém sále č. 2 (pouhých 15 m²) jsou také troje dveře a jedno okno (na východ) a v sále č. 3 jsou dvoje dveře, dvě okna (jedno na sever a druhé na východ) a akumulační kamna (částečně v okenním výklenku); to tedy znamená, že ve všech jmenovaných

---

9 Autor této bakalářské práce.

10 Muzeum se během své existence několikrát stěhovalo. V chotěbořském zámku bylo umístěno již roku 1952. (Spolu s ním tam však byly i další instituce: zvláštní škola internátní, pobočka státního okresního archivu, kuchyň a jídelna státního statku a do konce 60. let 20. století také byty.) Od roku 1966 byl zámek dokonce ve správě muzea. V roce 1992 byl sice v restituci vrácen původnímu majiteli, ale ten souhlasil v případě muzea s pronajmutím prostor.

11 Zámek v Chotěboři byl postaven v letech 1699 až 1702.

12 Jiné místnosti by pro zamýšlenou výstavu nebyly vhodné.

13 Uvedené číslování výstavních sálů je pouze pracovní pro lepší orientaci a koresponduje se scénářem. (V reálu používaná slovní označení by byla nezasvěceným obtížně srozumitelná.)

místnostech není ani jedna stěna celá volná. Pouze v sále č. 4, který má však šířku pouhé 3,35 m, jsou jen jedny dveře a jedno okno (na východ). Spojovací chodba je úzká a členitá, neboť tam ústí šestery dveře a navíc jsou ve stěnách výstupky, kudy procházejí komíny. Není tam žádné okno, takže celý prostor musí být uměle osvětlen (je tudíž vhodnější pro vystavení exponátů více citlivých na denní světlo). Ale i místnosti směřující na sever jsou tmavé, východní křídlo zámku je stíněno stromy z parku, takže ani tam neproniká okny mnoho světla. Protože jsou pokoje nevelké, jsou zde problémy s umístěním větších vitrín, které tak musí stát vždy někde u zdi či dveří a nikoli uprostřed, kde by byly přístupné ze všech čtyř stran. Obdobná situace by nastala v případě instalování rozměrné pamětní desky Ignáta Herrmanna (je dlouhá 128 cm). Dle scénáře by byla zčásti zasunutá v dveřním výklenku hlubokém 50 cm, aby tolik nezasahovala do místnosti (jen 90 cm) a přitom byla přístupná ze tří stran, především z čelního pohledu. Jinak by musela být umístěna při stěně, tedy „bokem", což by nebylo dobré. Uprostřed místnosti (kde by kolem ní mohli návštěvníci volně procházet) ji není možné dát, protože místnost má šířku pouhých 460 cm a jestliže odečteme šířku desky 104 cm (a musíme uvažovat ještě podložku tj. 120 cm), zbývá nám 356 cm, respektive pouhých 340 cm. Podělíme-li toto číslo dvěma, dostaneme na každé straně zhruba 170 cm volného prostoru, což není mnoho. Navíc by tam nebylo možné vystavit již jiné předměty ani solitérní ani ve vitríně. Pohyb mezi jednotlivými výstavními sály je snadný (i pro vozíčkáře), protože dveře jsou dostatečně široké a nemají práh. Velkým problémem však je vlastní vstup do 1. patra zámku, neboť tam vedou vysoké a příkré dřevěné schody.[14] Senioři (i s berlemi) tento výstup a sestup s většími či menšími problémy zvládají, někteří se pouze přidržují

14 Muzeum bohužel nemůže zajistit pro handicapované návštěvníky bezbariérový přístup, protože se nachází v pronajatých prostorách a navíc v historickém objektu.

zábradlí, jiným pomohou jejich blízcí nebo pracovníci muzea. U vozíčkářů je však situace téměř neřešitelná. Pouze jedná-li se o dětské návštěvníky, je možné vynést je v náručí do poschodí a tam je opět usadit na vozík či do kočárku. (Takto se běžně postupuje, když chtějí shlédnout výstavu klienti zdejšího občanského sdružení, které se věnuje právě postiženým dětem.)

Výstavní sezóna v chotěbořském muzeu trvá většinou od poloviny května do konce října. Někdy ji ještě předchází krátká velikonoční výstava[15] a naopak v zimním období je tradičně pořádána velmi oblíbená výstava vánoční.[16] Během hlavní sezóny pak bývá zrealizováno šest až sedm výstav, často dvě souběžně. (Kromě krátkodobých zhruba na měsíc a půl je v některém roce uspořádána i výstava celosezónní.) Expozice[17] jsou přístupné návštěvníkům celoročně, tedy i mimo hlavní sezónu.

2.3 Ustálené postupy při přípravě výstav

Vzhledem k tomu, že chotěbořské muzeum téměř nenavštěvují zahraniční turisté (za sezónu přijdou zhruba dva až tři), jsou texty a popisky u exponátů vždy psány pouze v českém jazyce. V případě nutnosti podají průvodkyně stručný výklad a poskytnou tištěný cizojazyčný text o Chotěboři a okolí,

---

15 Velikonoční výstavy trvají zhruba 14 dní.

16 Vánoční výstava bývá od konce listopadu do poloviny ledna následujícího roku.

17 V současné době je možné shlédnout tyto menší expozice: „Chotěboř očima výtvarných umělců“ (jedná se o obrazy autorů 20. století), „Militária“ (chladné a palné zbraně vojenské i lovecké), „Obrazárna“ (olejomalby a kresby malíře Železných hor Jindřicha Pruchy, doplněné jednou plastikou s třemi dřevorytinami známého českého sochaře Františka Bílka); dále sakrální umění převážně z období baroka (plastiky, obrazy, relikviáře), měšťanský salon z 20. let 20. století (představuje čajové, kávové, likérové a jídelní soupravy a je doplněn obrazy významného chotěbořského rodáka PhDr. Zdenka Rykra a akademického malíře Jiřího Horníka, pocházejícího z nedaleké Libice nad Doubravou), prvorepubliková ložnice a v barokním sále (největší místnosti na zámku s 90 m²) je instalován nábytek a obrazy různých autorů.

o historii zámku a o muzeu (v anglickém, německém a ruském jazyce).

Plakáty, pozvánky a letáky[18] na akce, které pořádá CEKUS Chotěboř, zpracovává v jednotném stylu a následně tiskne správce počítačové sítě ze střediska KULTURA. Na podkladě dodaných textových i obrazových materiálů je tedy připravuje i pro středisko MUZEUM. Pozvánky mají většinou podobu zmenšeného plakátu. Jen výjimečně (při zahájení významnější akce) jsou zadány plakáty a pozvánky k tisku specializované firmě. Pracovníci střediska KULTURA pravidelně zajišťují také rozvoz a umístění všech plakátů do vývěsek a vylepení na plakátovací plochy v Chotěboři a okolí. Správce počítačové sítě se stará o webové stránky organizace a také souhrnně zasílá elektronickou poštou informace o akcích regionálním médiím. Středisko MUZEUM si samo zajišťuje rozeslání plakátů a pozvánek na výstavy, ať již prostřednictvím elektronické pošty nebo běžnou poštou; po Chotěboři jsou pozvánky roznášeny osobně.

Vernisáže se pravidelně konají ve čtvrtek odpoledne. Čas jejich zahájení není ustálen (bývá v rozmezí 16.00 až 18.00 h), neboť je závislý na ročním období a také zohledňuje případné souběžně pořádané kulturní nebo sportovní akce ve městě.

2.4 Objasnění některých míst ve scénáři (otázka spolupracujících subjektů, seznamu vystavených předmětů a dalších materiálů, harmonogramu a finančních nákladů)

Jak jsem již uvedl v úvodu, vypracoval jsem scénář výstavy, která nebude, alespoň prozatím, realizována. Z toho

18 Letáky (list papíru formátu A4, přeložený na formát A5) propagují akce, které pořádá či zastřešuje CEKUS Chotěboř. Jedna strana je věnována programu kina na příslušný měsíc a na dalších třech stranách jsou zmenšené plakátky na tři kulturní podniky: divadelní představení, koncert vážné či populární hudby, výstavu apod. Tyto letáky jsou volně k dispozici návštěvníkům muzea, kina a různých kulturních akcí.

důvodu jsem nekontaktoval konkrétní osoby ani instituce, které jsem měl při psaní bakalářské práce na mysli a s jejichž spoluprací je v tomto scénáři počítáno.[19] Pro zachování jednotného stylu v celé práci neuvádím žádná jména osob (ani svých kolegů a nadřízených), ve scénáři ani názvy institucí (s výjimkou naší organizace, zřizovatele apod.). Je samozřejmé, že v reálném scénáři by veškeré konkrétní údaje musely být, protože by již vše bylo dohodnuto a odsouhlaseno předem. Obdobně by scénář obsahoval (v podkapitole 3.9) i očíslovaný seznam vystavených předmětů a materiálů včetně jejich inventárních čísel a místa uložení. Protože by seznam nemohl být úplný, upustil jsem od jeho vypracování. Další problematickou záležitostí bylo vyhotovení harmonogramu a vypočítání předpokládaných výdajů. Aby bylo možné harmonogram v nějaké logické podobě sepsat a zasadit tak výstavu do „konkrétní" doby, použil jsem pracovně kalendáře roku 2012. (Některé termíny jsou míněny spíše orientačně, tj. tzv. pro připomenutí, aby se např. „nezapomnělo" zhruba týden předem zatelefonovat a ověřit si platnost dohodnutých termínů apod.) Při sestavení a propočítání finančních výdajů spojených s realizací výstavy jsem vycházel ze současných cen, ty se však mění. Pokud by měl být scénář v budoucnu využit a výstava realizována, musel by být tedy poněkud upraven a přizpůsoben novým podmínkám.

---

19 V případě, že by fotograf, kterého mám na mysli, nabídku nemohl přijmout, oslovil bych místní fotografické studio nebo některého z dobrých amatérských fotografů. Sběratelů starých pohlednic a fotografií je ve městě několik. Pokud by nebyla možná dohoda s VO ZUŠ, jistě by nám vyšli vstříc na některé z místních ZŠ (především školní družiny). S těmito subjekty máme též velmi dobré styky. O vypůjčení preparátů živočichů by bylo možné požádat některé muzeum z okolí, které má bohaté zoologické sbírky, např. Muzeum Vysočiny Jihlava (s tímto naším krajským muzeem spolupracujeme velmi často), případně Městské muzeum Čáslav (je nejblíže), Regionální muzeum v Chrudimi nebo Východočeské muzeum v Pardubicích.

3 „ÚDOLÍ ŘEKY DOUBRAVY" – SCÉNÁŘ VÝSTAVY

3.1 Téma a název výstavy

Samo téma „údolí Doubravy" je vlastně velmi široké, zahrnuje několik samostatných okruhů. Stručně je pojednáno z hlediska různých oborů, např. z hlediska geologie a geomorfologie, zoologie, botaniky aj. S tím souvisí otázka ochrany přírody, vyhlášení přírodní rezervace (součásti vyššího územního celku CHKO Železné hory). Dalším okruhem je turistika a rekreace v údolí, a to nejen v současnosti, ale i v minulosti (co bylo a již není nebo je jinak), otázka vytvoření sítě turisticky značených cest a naučné stezky. Zajímavý je i proces pozvolného zpřístupňování původně téměř neprůchodného údolí. Také nelze opomenout, že se řeka a překrásné údolí staly inspiračním zdrojem pro literární či jinou uměleckou činnost (např. fotografie); k těmto místům se vztahuje i několik pověstí. S údolím je navíc nerozlučně spojeno jméno významného spisovatele a novináře Ignáta Herrmanna, který se narodil v Horním mlýně u Chotěboře.

Název výstavy „Údolí řeky Doubravy" je výstižný a zároveň srozumitelný pro všechny návštěvníky i ze vzdálenějších míst. Připomíná označení PR Údolí Doubravy, které je i pro místní obyvatele do jisté míry přijatelné, ačkoliv jim oficiální jméno řeky „Doubrava" zní velmi stroze a cize (mnozí starší občané jej přímo odmítají!) a používají citově podložené jméno „Doubravka"; to je však pro „nedomorodce" zavádějící.

3.2 Zdůvodnění výběru tématu a zamýšlené akce z pohledu dlouhodobější výstavní činnosti, zájmu a vztahu veřejnosti

Navrhovaná výstava se stručným a výstižným názvem „Údolí řeky Doubravy" plně svým tématem odpovídá zaměření a charakteru vlastivědného městského muzea v Chotěboři. Jejím zrealizováním se vhodně naváže na úspěšnou, ale již zrušenou (v roce 2005) historickovlastivědnou expozici „Chotěboř náš domov", která však pouze zmiňovala okolí města a tedy i údolí Doubravy, jemuž byl přidělen jen jeden velký panel. Tématu Doubravy a jejího jedinečného údolí se samostatně a komplexně žádná expozice ani výstava pravděpodobně nevěnovala. Jen velmi okrajově bylo údolí zmíněno na výstavě „21 let Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Chotěboř" (12. 9. – 31. 10. 2003). Nepatrně se jej mohla dotknout i expozice „Geologie Chotěbořska" (ukončená v roce 1995), kde se jednalo především o vystavení rozsáhlé sbírky hornin a minerálů. Ostatní expozice s přírodou nesouvisely.

Do plánované výstavy jsou zahrnuty také dvě osobnosti, které jsou neodmyslitelně spjaty s údolím Doubravy; totiž Ignát Herrmann a František Boštík. Oběma byla sice věnována přiměřená pozornost v expozici „Pamětní síň významných rodáků a obyvatel města" (do roku 1995) a ji nahrazující „Osobnosti Chotěboře" (zrušeno počátkem roku 2010), ale zde je pojetí odlišné, neboť budou návštěvníkům přiblíženi především z pohledu jejich vztahu k údolí (případně k Chotěboři) a odrazu této skutečnosti v jejich literárním díle. Kromě toho je po dlouhé době počítáno s vystavením pamětní desky Ignáta Herrmanna, která byla v roce 1982 sňata z vyhořelého Horního mlýna a uložena do depozitáře muzea. (Její vystavení by mohlo být dobře přijato veřejností, neboť starší generace by si vzhled desky připomněla přímým kontaktem a ti mladší ji

vlastně nikdy neviděli.) Pro úplnost bude zmíněn také její autor, sochař Karel Opatrný a jeho dílem vytvořená vazba k městu a údolí. Od poslední malé výstavy z jeho prací v roce 2004 již uplynulo několik let. (Vzbudila zájem veřejnosti, a proto byla oproti plánu prodloužena o dva měsíce.)

V současné době není přírodě ani výše zmiňovaným osobnostem věnována žádná z expozic ani výstav, takže takováto výstava vhodně doplní nynější nabídku o ryze vlastivědný prvek.

Ostatně zájem o řeku Doubravu je mezi návštěvníky muzea velmi dobře patrný. Ti ze vzdálenějších míst často žádají propagační materiály, chtějí se k ní jít podívat a dotazují se na nejvhodnější cestu; jiní tam již byli a rádi by se dozvěděli ještě něco navíc. Ale i chotěbořští občané, kteří ke „své Doubravce" často chodí, kupují pohlednice z jejích malebných míst a posílají je známým. Snad nejsilnější citový vztah k ní mají lidé, kteří se z našeho kraje odstěhovali někam jinam; byť by byli staří, stále se k ní alespoň občas s láskou a jistou nostalgií vracejí. Turisté z Havlíčkobrodska pořádají každoročně oblíbený „Novoroční pochod údolím Doubravky" a v samé Chotěboři je skupina nadšenců, kteří i za velmi špatného počasí chodí řeku navštívit 19. 1., kdy má podle kalendáře Doubravka svátek. Jsou ale i takoví lidé, kteří se sem přistěhovali odjinud a svůj vztah si ke zdejšímu kraji teprve vytvářejí. (Mnozí z nich ani pořádně nevědí, jaké přírodní bohatství se zde nachází.) Vzhledem k oblíbenosti a atraktivnosti tohoto místa lze tedy předpokládat, že i výstava na toto téma by měla veřejnost lákat do muzea na prohlídku.

3.3 Charakteristika a cíl výstavy a okruh návštěvníků

Téma výstavy o kaňonovitém údolí Doubravy je vyjádřeno prostřednictvím řady fotografií, starých pohlednic, nákresů

a dalšího obrazového materiálu doplněného textem. Kde je to možné, je použito trojrozměrných předmětů. Jsou to ukázky z geologické sbírky, preparáty živočichů vyskytujících se v údolí, „model" části údolí s postavami z pověstí, knihy a několik předmětů vztahujících se k Ignátu Herrmannovi. Protože jsou potřebné informace uvedeny na panelech, všechny předměty jsou opatřeny popiskami a k dispozici jsou i doplňkové texty na pultících, není zde třeba průvodcovského slova. Navíc je výstava s ohledem k vybranému tématu pojata jako turistická vycházka. Pro navození příslušné atmosféry jsou ve výstavních prostorách umístěny rozcestníky a na různých místech i turistické značky (děti je rády hledají), vedoucí návštěvníky do jednotlivých sálů (tj. k jednotlivým „cílům" jejich „cest"). Z těchto důvodů tedy průvodkyně pouze prodá vstupenky, nabídne pracovní listy pro děti či další materiály a poté doprovodí návštěvníky do výstavních prostor, kde si již budou prohlídkovou trasu samostatně procházet. Průvodkyně bude pouze dohlížet na dodržování pořádku a zodpovídat případné dotazy.

Výstava je zaměřena na laickou veřejnost všech věkových kategorií, nikoliv na odborníky z příslušných vědních oborů. (Proto se nezachází do podrobností, pokud možno se nepoužívají odborné termíny nebo jsou vysvětleny, a také nejsou uváděny u jmen živočichů a rostlin jejich latinské názvy atd.) Cíl výstavy lze stručně formulovat a rozdělit podle skupin návštěvníků. Pro turisty z jiných míst republiky jde především o to, představit jim tento překrásný kout přírody, inspirovat je k jeho návštěvě a poskytnout jim základní a zajímavé informace a rozšířit tak jejich povědomost o našem regionu. Pro místní obyvatele, pro něž je „Doubravka" a její údolí „samozřejmou součástí života", je snahou prohloubit jejich znalosti a podat prostřednictvím této výstavy stručný celkový pohled na údolí řeky jakožto jedinečný přírodní útvar. Podat historii tohoto místa s tím, jak se vyvíjelo a stále vyvíjí,

jak bylo postupně zpřístupňováno a kým, jak kdysi vypadalo (vždyť málokdo si dnes uvědomí, že projít se dalo jen s velkými obtížemi a místy pouze přímo řečištěm) atd. Pamětníkům připomenout dobu jejich mládí a oblíbená výletní místa Vrbkovu chatu a Točitý vír s koupalištěm. Ti mladší toto znají maximálně z vyprávění. Vrbkova chata, později chata Doubravka byla také dějištěm mnoha maturitních večírků, různých srazů a posezení nebo jen místem odpočinku po hezkém výletě. Milovníky přírody jistě potěší fotografie krásných míst zachycených ve všech ročních obdobích. Na již zmíněné seniory je výrazně pamatováno, neboť jejich vztah k řece bývá silný. Někteří však již vzhledem ke svému věku a zdravotnímu stavu nemohou údolí sami projít, takže jim to byť zprostředkovaně a samozřejmě neplnohodnotně umožní alespoň tato výstava. Mnozí senioři mají též rádi verše Františka Boštíka, ostatně řada z nich jej osobně pamatuje jako kněze a velmi oblíbeného gymnaziálního profesora. Také literární odkaz významného rodáka a spisovatele Ignáta Herrmanna je blízký spíše starší generaci, je však třeba jej připomínat i mladším. Ukázky z jejich díla (vztahující se k řece) jsou coby doplňkové texty k dispozici na pultících vedle židlí, kde si mohou návštěvníci odpočinout a přitom si v případě zájmu číst. Další a velmi důležitou skupinou jsou studenti a děti. Pro ně je téma nanejvýš vhodné; ty starší se o mnohém učí ve škole, a kromě toho je potřebné vést všechny k lásce k přírodě, k tomu, jak se tam mají chovat a vážit si krásného prostředí a uvědomovat si význam jeho ochrany atd. Především pro malé školáky a předškoláky je určeno zpracování lidových pověstí, které se vztahují k některým místům v údolí. Zvolená forma „modelu" vytvořeného také dětmi a tedy „způsobem jejich nazírání" bude jistě malým návštěvníkům velmi blízká, obdobně jako „svět zvířátek, ptáčků, stromů a kytiček". Výstava by tedy měla být zdrojem poučení, potěšení, prostředkem

výchovným, ale zároveň i se zábavnou složkou pro děti. Měla by být vhodným cílem pro návštěvu celé rodiny.

Vzhledem k tomu, že výstava je určena nejširší laické veřejnosti (dětem, studentům, dospělým včetně seniorů), plyne z toho řada problémů a je nutné dělat určité kompromisy. Patří k nim např. umístění panelů do výšky 80 až 180 cm od podlahy. Jestliže je v odborné literatuře uváděno optimální rozpětí pro dospělého člověka 80 až 220 cm od podlahy[20] a ideální „střed" ve výšce očí, tedy kolem 160 cm,[21] pohybujeme se na spodní hranici. Pro děti by bylo vhodné umístění o dost níže, neboť např. desetileté děti mají oči zhruba ve výšce 120 cm.[22] Panely jsou tedy pro dospělé poměrně nízko a pro děti (zvláště menší) dost vysoko, bude tak nutné si je prohlížet s větším odstupem. Další kompromisy jsou v oblasti srozumitelnosti textů, množství předkládaných informací apod. (Vše nemůže být určeno všem.) Texty jsou psány dostatečně velkým písmem, aby se dobře četly jak mladším žákům, tak seniorům, řada informací je jen heslovitých (psaných na odrážky), aby neodrazovaly přílišnou délkou. Naopak pro ty, kteří mají o věc hlubší zájem, jsou určeny doplňkové texty na pultících (ukázky z literární tvorby F. Boštíka a I. Herrmanna, ukázka z turistického průvodce z roku 1935 a základní informace o vystavených živočiších a některé pojmy z geologie). Školákům jsou u průvodkyně k dispozici pracovní listy.

3.4 Rozčlenění výstavy na tématické celky

Výstava je rozdělena na několik částí, většinou odpovídajících jedné místnosti (výjimkou je sál č. 1). Jednotlivým prostorám je přidělena turistická značka příslušné barvy, tedy modrá vodě a skalám, červená turistice a ochraně

20 BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie.* Opava : Slezská Univerzita. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav historie a muzeologie, 1997. s. 101.
21 BENEŠ, Josef. *Muzejní prezentace.* Praha : Národní muzeum, 1981. s. 147.
22 Tamtéž, s. 147.

přírody (také turistická trasa vedoucí podél řeky celým údolím a shodná s naučnou stezkou má červenou značku), zelená přírodě (rostlinám a živočichům) a žlutá tajemným pověstem.

Spojovací chodba:

Samostatný oddíl: Romantické údolí Doubravy na fotografiích

Výstavní sál č. 1 (modrá turistická značka):

Oddíl: Řeka Doubrava - základní informace

Oddíl: Geologická a geomorfologická stavba údolí

Tématický úsek: Údolí Doubravy – geologie a geomorfologie

Tématický úsek: Geologická sbírka a její tvůrce V. Procházka

Oddíl: Literáti a údolí „Doubravky"

Tématický úsek: František Boštík a jeho básně o „Doubravce"

Tématický úsek: Knihy Františka Boštíka a Ignáta Herrmanna

Tématický úsek: Spisovatel Ignát Herrmann a Horní mlýn

Tématický úsek: Ignát Herrmann v díle Karla Opatrného

Výstavní sál č. 2 (červená turistická značka):

Oddíl: Ochrana přírody a turistika

Tématický úsek: Zpřístupňování údolí Doubravy, rozvoj turistiky

Tématický úsek: Údolí Doubravy dnes - přírodní rezervace a naučná stezka

Tématický úsek: CHKO Železné hory

Výstavní sál č. 3 (zelená turistická značka):

Oddíl: Rostliny a živočichové v PR Údolí Doubravy

Tématický úsek: Rostliny v PR Údolí Doubravy

Tématický úsek: Živočichové v PR Údolí Doubravy

Tématický úsek: Lesy v PR Údolí Doubravy

Tématický úsek: Živočichové v PR Údolí Doubravy - pokračování

Výstavní sál č. 4 (žlutá turistická značka):

Oddíl: Doubrava v pověstech

3.5 Doba trvání výstavy

Výstava bude trvat v rozmezí od 18. 5. 2012 do 28. 10. 2012 (vernisáž 17. 5. 2012), tedy pět a půl měsíce vzhledem k tomu, že je možné předpokládat větší zájem veřejnosti právě díky oblíbenosti řeky Doubravy a jejího údolí. Termín pro zahájení výstavy byl takto zvolen především z toho důvodu, že právě od poloviny května nejvíce jezdí školní třídy na výlety. V červnu chodí do muzea ve větší míře třídy z místních škol a nejbližšího okolí, ale také účastníci abiturientských srazů. V letních měsících jsou nejčastějšími návštěvníky turisté i ze vzdálenějších míst naší republiky a děti z prázdninových táborů. V září občas přijíždějí výletní autobusy s důchodci, během října návštěvnost muzea sice slábne, ale ještě stále přicházejí hlavně důchodci nebo rodiny s malými dětmi. Proto bude výstava ponechána jako obvykle až do konce října.

Doprovodné akce jsou naplánovány na 24. 5. 2012 (přednáška o PR Údolí Doubravy s promítáním krátkého filmu), 21. 7. 2012 (vycházka do údolí s odborným výkladem) a 18. 10. 2012 (přednáška a beseda s promítáním diapozitivů). Termíny konání obou přednášek jsou voleny s ohledem na tu skutečnost, že v jejich průběhu (ve druhé polovině) bude promítán film a diapozitivy. Je tedy třeba, aby přes závěsy v oknech sálu staré radnice již nepronikalo mnoho denního světla. Druhý důvod souvisí s vlastní návštěvností. V letních měsících není totiž příliš vhodné pořádat takovéto akce, neboť řada místních lidí (potencionálních návštěvníků) odjíždí na výlety a dovolené, jiní pracují na zahrádkách nebo se chodí koupat a domů se mnohdy vracejí až poměrně pozdě. Vycházka je naplánována na relativně klidnou prázdninovou dobu a mohou se jí tak zúčastnit i zájemci ze vzdálenějších míst. Také se v tomto období většinou nekonají akce různých zájmových organizací a sdružení, které by jinak mohly časově kolidovat.

3.6 Výstavní prostory, osvětlení

Pro instalaci výstavy budou využity čtyři místnosti a spojovací chodba v rohu (na předělu) severního a východního křídla zámku, které mohou tvořit samostatný uzavřený prohlídkový okruh s vlastním vchodem. Lze totiž předpokládat, že především školní třídy si v rámci výuky přijdou prohlédnout pouze tuto výstavu a bude tedy vhodnější, aby byla oddělena od ostatních výstavních prostor.

Celková výstavní plocha takto vzniklého prohlídkového okruhu má 118 m². Z toho spojovací chodba zaujímá 20 m², jednotlivé sály 33 m² (sál č. 1), 15 m² (sál č. 2), 29 m² (sál č. 3) a 21 m² (sál č. 4).

Osvětlení výstavních sálů bude především denním světlem z oken. Sál č. 1 má okno situováno na sever, sál č. 3 má jedno okno na sever, druhé směřuje k východu, sály č. 2 a 4 mají okna pouze k východu. Přisvícení je řešeno variabilním systémem bodových zdrojů světla z reflektorů zavěšených na stropě místnosti. Spojovací chodba je bez oken, osvětlena pouze variabilními světly na liště umístěnými na stropě.

Vzhledem k tomu, že není k dispozici vhodná místnost, nemůže být výstava doplněna a zpestřena promítáním krátkého filmu nebo diapozitivů. (Toto částečně nahradí doprovodné akce, které se však musejí konat v sále staré radnice.)

3.7 Směr prohlídky

Protože je výstava ve stylu turistické procházky se „skutečnými" rozcestníky a turistickými značkami, je úmyslně dána návštěvníkům určitá volnost pohybu po výstavních prostorách. Je sice třeba je na počátku správně nasměrovat, ale zároveň, kde to lze a neporušuje to logiku prohlídky, jim dát možnost volby, stejně jako ji mají v reálném prostoru na turisticky značené cestě v lese v údolí Doubravy.

U rozcestníků (především v sále č. 2) si tedy může každý rozhodnout, kam se v tu chvíli půjde podívat. Umožněno je to tím, že každá místnost tvoří samostatný celek (je věnovaná určité oblasti) a není proto nutné si je prohlížet v pevně daném pořadí. Nicméně v sále č. 1 jsou úvodní informace k řece a údolí, proto je třeba začít prohlídku tam (tabulka na rozcestníku na to nenásilně upozorňuje a lze předpokládat, že návštěvník zamíří nejprve právě k tomuto rozcestníku). Protože je v této místnosti poměrně hodně informací (úvod, geologie, geomorfologie, osobnosti), může následovat „oddechová" prohlídka uměleckých fotografií z údolí Doubravy umístěná ve spojovací chodbě. Dále je sál č. 2 se čtyřmi panely seznamujícími s historií zpřístupňování údolí, turistikou a ochranou přírody. Sál č. 3 věnovaný rostlinám a živočichům opět není příliš náročný. Sál č. 4 je také „oddechový", je však určen především dětem („model" a pověsti).

Směr cirkulace v jednotlivých výstavních sálech je zčásti odvislý od nevyhovujících prostor zámeckých pokojů. Byl by sice logičtější a nejvhodnější postup zleva doprava, neboť panely čteme též zleva doprava, ale v případě sálu č. 1 je nutné nasměrovat návštěvníky obráceně, zprava doleva. V levém rohu sálu jsou kachlová zámecká kamna, zeď vedle není příliš dlouhá (v nevelkém prostoru lze vystavit solitérní předměty) a pak je hluboký dveřní výklenek (využije se pro částečné zasunutí rozměrné pamětní desky, aby příliš nezasahovala do místnosti). Protější pravá stěna je volná, tedy delší (vhodná pro umístění více panelů, které spolu tématicky souvisejí), a protože se jedná vlastně o příčku, nemají dveře výklenek (lze k nim přistavit skříňovou vitrínu). Z toho tedy plyne, že rozmístění panelů, vitrín a exponátů nelze v této místnosti „otočit". (Směr prohlídky usnadní číslování panelů v jejich pravém horním rohu.) V případě malého sálu č. 2 je postup zprava doleva logičtější (tj. z minulosti do současnosti), ale vzhledem k tomu, že panely jsou poměrně samostatně pojaté, tak

na pořadí tolik nezáleží. V sále č. 3 jsou dominantní vitríny s preparáty živočichů a k nim jsou přiřazeny panely (a také doplňkové texty v deskách, které si návštěvníci v případě zájmu vezmou na pultíku). Na směru prohlídky zde tedy nezáleží (snad jen v případě dvou panelů s rostlinami, kdy na jednom z nich jsou souhrnné informace). Také v sále č. 4 (velký „model" údolí a pověsti) a ve spojovací chodbě není postup určen.

Shrneme-li výše uvedené informace: prohlídka by měla začít v sále č. 1 (postup je zprava doleva) a pak již je pořadí i směr na libovůli návštěvníků.

3.8 Výstavní zařízení

3.8.1 Soupis potřebného výstavního zařízení a doplňkového materiálu

Veškeré výstavní zařízení (fundus) použité k realizaci této výstavy je z majetku našeho muzea. Využity budou jak starší typy a modely, tak nové, nedávno zakoupené vitríny Lotech CM-40.

nástěnný panel:

- nástěnný panel z tvrdého kartonu krytý průhledným plexisklem, zasunutý v držáku z překližky s drážkou:
  rozměry 100 x 120 cm — 5 ks
  rozměry 100 x 100 cm — 10 ks
- nástěnný panel z polystyrenu potažený béžovou textilií; rozměry 70 x 50 cm — 1 ks

vitrína:

- vitrína skříňová prosklená s podstavcem a se dvěma policemi; rozměry 189 x 114 x 35 cm, výška podstavce 75 cm — 2 ks

- vitrína Lotech CM-40 se dvěma policemi; rozměry 200 x 70 x 70 cm 3 ks
- vitrína stolová, celoprosklená; rozměry 143 x 100 x 100 cm, výška stolového podstavce 73 cm 1 ks
- vitrína stolová, celoprosklená; rozměry 75 x 109 x 64 cm 1 ks

praktikábl:

- rozměry 60 x 60 x 140 cm 2 ks
- rozměry 88 x 60 x 60 cm 2 ks
- rozměry 115 x 45 x 45 cm 1 ks

pultík (notový) 11 ks
stojan 4 ks
stojan velký (kovový) 1 ks
figurína (dospělé osoby) 2 ks
židle (do výklenků) 12 ks
nízká kulatá sedačka (pomůcka pro zhotovení imitace balvanu) 1 ks
stoly, lavice, praktikábly a židle dle potřeby
šňůra (cca 6 m) se 2 stojánky
pódium (zapůjčeno ze střediska KULTURA) stavebnicově sestavitelné na rozměr 60 x 600 x 130 cm

Doplňkový materiál:

- světlá deska na zakrytí dveří
- koberec Kovral béžové barvy; rozměry 140 x 120 cm (pod pamětní desku)
- modrá sametová stuha široká 5 cm, dlouhá 65 cm (do vitríny)
- turistické oblečení na 2 figuríny, batoh a chlebník

3.8.2 Pokyny k umístění výstavního zařízení

Nástěnné panely (jejich rozměr na výšku je 100 cm) budou pověšeny 80 až 180 cm od podlahy, což je nutný kompromis

vzhledem k širokému okruhu návštěvníků od malých dětí až po dospělé. Jeden z panelů v sále č. 2 bude z prostorových důvodů upevněn na kovový stojan a umístěn šikmo v rohu. Konkrétní rozmístění panelů ve výstavních sálech je zakresleno v plánku.

Vitríny budou stát zhruba 2 cm od zdi (či dveří). Do výstavních prostor jsou rozvrženy následujícím způsobem:

spojovací chodba:

- vitrína skříňová prosklená s podstavcem a se dvěma policemi; rozměry 189 x 114 x 35 cm, výška podstavce 75 cm — 1 ks

sál č. 1:

- vitrína skříňová prosklená s podstavcem a se dvěma policemi; rozměry 189 x 114 x 35 cm, výška podstavce 75 cm — 1 ks
- vitrína stolová, celoprosklená; rozměry 75 x 109 x 64 cm — 1 ks

sál č. 3:

- vitrína Lotech CM-40 se dvěma policemi; rozměry 200 x 70 x 70 cm — 3 ks
- vitrína stolová, celoprosklená; rozměry 143 x 100 x 100 cm, výška stolového podstavce 73 cm — 1 ks

Přesné umístění vitrín do jednotlivých výstavních prostor je detailně popsáno v samotném scénáři a zakresleno v plánku.

Praktikábly:

sál č. 1 (tématický úsek: Ignát Herrmann v díle Karla Opatrného):

- rozměry 60 x 60 x 140 cm — 2 ks
- rozměry 88 x 60 x 60 cm — 2 ks
- rozměry 115 x 45 x 45 cm — 1 ks

Přesné rozmístění opět dle scénáře a plánku.

Pódium je stavebnicové, bude sestaveno na rozměr 60 x 600 x 130 cm v sále č. 4 podél stěny naproti dveřím.

Pultíky, židle, stolky, stojany (rozcestníky) a figuríny budou postaveny na „svá" místa dle scénáře a plánku. Stolky určené žákům k vyplňování pracovních listů budou stát v rohu sálu č. 1 (vpravo od okna) a u akumulačních kamen v sále č. 3, další malé stolky a praktikábly (určené ke stejnému účelu) budou rozmístěny v sálech č. 1, 2 a 3 podle potřeby (většinou přímo pod panely).

3.9 Sbírkové předměty a další materiály

K realizaci výstavy jsou použity předměty ze sbírkových fondů a další materiály z majetku muzea. Z depozitáře geologie a militárií (DII) jsou to vybrané ukázky z rozsáhlé geologické sbírky učitele Václava Procházky, z depozitáře výtvarného umění (DI) předměty vztahující se k Ignátu Herrmannovi (pamětní deska a tři plastiky od sochaře Karla Opatrného). Ze sbírkové knihovny několik děl Ignáta Herrmanna (především drobná knížka „Z rodného hnízda"), obě vydání sbírky básní „U zpívajících vod" Františka Boštíka a prvorepublikový turistický průvodce. Z dokumentačního oddělení (DO) je to především fond Doubrava – Foto (sbírka fotografií a historických pohlednic) a dále písemné a obrazové materiály z fondů osobností Ignáta Herrmanna, Františka Boštíka, Karla Opatrného a Václava Procházky. Významným zdrojem je rozsáhlá pozůstalost učitele Otty Nevoleho, která obsahuje řadu písemných a obrazových materiálů dokumentujících zdejší přírodu, materiály k přípravě naučné stezky v údolí Doubravy aj. Texty pověstí budou převzaty z brožury „Listy Městského muzea v Chotěboři : staré pověsti z Chotěbořska" vydané v roce 1992. Z předmětů, potřebných k realizaci výstavy, které chotěbořské muzeum nevlastní, budou zapůjčeny preparáty zvířat a ptáků a dále některé fotografie a historické pohlednice.

Další skupinu tvoří předměty a doplňky, které budou pro tuto výstavu speciálně zhotoveny. Je to především velký „model" části údolí Doubravy (s figurkami postav z pověstí), a dále imitace balvanu, jež vytvoří žáci ZUŠ pod vedením své učitelky. Ta nakreslí také velký obraz hořícího Horního mlýna. Různé drobnosti jako turistické značky, tabulky na rozcestníky apod. připraví sami pracovníci muzea.

3.10 Písmo, papíry a panely

Pro všechny texty, popisky i doplňkové texty na pultíky bude použit typ písma Arial, černé barvy.

Velikost písma bude následující:

- nadpisy panelů 72 bodů
- podnadpisy (velkým tiskacím písmem, tučným) 24 bodů
- texty 24 bodů
- popisky 24 bodů
- popisky u geologické sbírky: (název horniny) 24 bodů
  (místo a datum nálezu) 20 bodů
- doplňkové texty na pultíky 16 bodů

Papír použitý pro tisk:

- hlavní nadpisy na panely – zelený, 160 g/m², formát A3
- texty a popisky na panely – bílý, 160 g/m², formát A4
- popisky k exponátům – bílý, 160 g/m², formát A4
- doplňkové texty na pultíky – bílý, 80 g/m², formát A4

Kartónový panel je světle šedé barvy a není třeba ho nijak upravovat. Fotografie, mapky, grafy, nákresy i texty by měly být dostatečně kontrastní. V případě potřeby (např. pod černobílé fotografie nebo pro zvýraznění tématického celku v rámci panelu) lze použít barevný papír jako podklad, ale vždy jen v barevných odstínech odpovídajících dané turistické značce.

Každý panel bude mít pro lepší orientaci návštěvníků své pořadové číslo v pravém horním rohu (v každé místnosti znovu od čísla 1). Na některých bude umístěna i turistická značka příslušné barvy.

3.11 Personální zajištění akce

Na přípravě a realizaci výstavy „Údolí řeky Doubravy" se budou různou měrou podílet všichni pracovníci střediska MUZEUM (upřesňováno bude na pracovních poradách).

Vnitřní spolupráce se středisky KULTURA a ARÉNA bude konkretizována na jednotlivých ředitelských poradách. Jako obvykle zajistí pracovníci střediska KULTURA zhotovení a rozvoz plakátů (včetně dohledu nad jejich obměnou), propagaci na internetových stránkách a v médiích. Jeden zaměstnanec pomůže také při pořádání obou přednášek. Ze střediska KULTURA bude zapůjčeno pódium, které přivezou (i odvezou) služebním autem s přívěsem dva pracovníci střediska ARÉNA. Ti také pomohou s jeho instalací (i deinstalací) ve výstavním sále č. 4 a dále pomohou při manipulaci s velkými praktikábly, vitrínami a především rozměrnou a těžkou pamětní deskou Ignáta Herrmanna.

3.12 Spolupracující subjekty

Při přípravě výstavy využijeme spolupráce s místním fotografem, který je autorem krásných snímků z okolní přírody vydávaných již po několik let v kalendářích. Přijal naši nabídku na vystavení svých fotografií jako samostatného oddílu plánované výstavy „Údolí řeky Doubravy". Snímky dle vlastního výběru umístí ve spojovací chodbě a s instalací mu pomohou pracovníci muzea. Ze svého bohatého archivu poskytl řadu fotografií i na naše výstavní panely. Souhlasil také s účastí

na zamýšlené podzimní besedě, kde přislíbil promítání svých diapozitivů.

Vzhledem k dlouholeté velmi dobré spolupráci se ZUŠ (jejím hudebním i výtvarným oborem) bylo možné po dohodě s ředitelstvím školy svěřit vyučující výtvarného oboru (VO) a jejím žákům vytvoření velkého „modelu" části údolí doplněného figurkami postav z několika pověstí vztahujících se k řece Doubravě. Podle námi dodaných podkladů a po konzultaci s učitelkou VO budou vybraní žáci pracovat na „modelu" při výuce. Vystaven bude v sále č. 4, kde jej děti nainstalují za pomoci pracovníků muzea. Na boční stěně tohoto sálu bude k dispozici panel, na kterém se VO může sám prezentovat textem a fotografiemi z výroby „modelu". Dále zhotoví do sálu č. 2 imitaci balvanu. Paní učitelka navíc přislíbila nakreslit velký barevný obraz hořícího Horního mlýna (formát A1), který bude umístěn nad pamětní deskou Ignáta Herrmanna. Žáci hudebního oboru (HO) ZUŠ často účinkují při vernisážích jako sólisté nebo členové školního smyčcového či dechového orchestru, v případě této výstavy byla účast v hudebním programu vernisáže opět dojednána (konkrétní komorní obsazení bude domluveno telefonicky 24. 4. 2012).

Pro doprovodné akce byli získáni: člen Českého svazu ochránců přírody (přednáška 24. 5. 2012), středoškolská učitelka a pracovník odboru životního prostředí MěÚ (odborný výklad při vycházce do údolí 21. 7. 2012) a již zmiňovaný fotograf (beseda s diapozitivy 18. 10. 2012).

Obdobně jako při přípravě bývalé expozice „Chotěboř náš domov" byl požádán zdejší sběratel starých pohlednic a fotografií o zapůjčení některých exemplářů, z nichž budou pro výstavní účely pořízeny kopie. (Tato práce bude zadána fotografické a kopírovací firmě.) Jelikož naše muzeum nevlastní žádné preparáty živočichů, bude nutné si je zapůjčit v partnerském muzeu, s nímž běžně uskutečňujeme vzájemné

výpůjčky. Byl dohodnutý i dovoz (a odvoz) jejich větším služebním autem, a to pouze za úhradu spotřebovaných pohonných hmot.

Informační centrum města Chotěboře běžně dodává do našeho „Muzeumshopu" různé propagační materiály, takže tentokrát nám zajistí větší množství takových, které mají přímou souvislost s tématem naší výstavy.

3.13 Propagace

3.13.1 Plakáty, pozvánky a letáky

Plakáty a pozvánky vytvoří jako obvykle v jednotném stylu naší organizace správce počítačové sítě. Podklady dodá dokumentátor na středisko KULTURA nejpozději do 9. 3. 2012, aby vše mohlo být hotovo do 14. 3. 2012 a posláno elektronickou poštou vedoucímu střediska MUZEUM.

Plakát na výstavu a vernisáž (s výčtem doprovodných akcí):

- světle zelený papír gramáže 80 g/m², černý tisk
- formát A3 (na výšku) – 20 kusů
- formát A4 (na výšku) – 30 kusů
- reprodukce kresby kaňonu Doubravy od neznámého autora

Plakáty na jednotlivé doprovodné akce:

- světle žlutý papír gramáže 80 g/m², černý tisk
- formát A3 (na výšku) – 10 kusů na každou akci
- formát A4 (na výšku) – 10 kusů na každou akci
- ve stejném stylu jako na výstavu

Pozvánky na výstavu a vernisáž:

- bílý papír gramáže 160 g/m², černý tisk, oboustranný
- rozměry 21 x 9,9 cm (tj. tisk tří kusů na arch A4), celkem 75 kusů pozvánek (tj. 25 vytištěných archů)
- údaje i s reprodukcí kresby shodné s plakátem (jen doprovodné akce zde nebudou uvedeny)

Propagační letáky na doprovodné akce:

- světle žlutý papír gramáže 80 g/m², černý tisk, oboustranný
- formát A4 (list bude přehnutý, čímž vzniknou pomyslné čtyři stránky formátu A5) – 100 kusů
- na první straně bude harmonogram s údaji o výstavě s datem a časem konání vernisáže i celkovou dobou trvání výstavy a otevírací dobou muzea; dále budou uvedeny jednotlivé doprovodné akce tak, jak jdou kalendářně za sebou, s datem, místem a časem konání; na straně druhé bude okopírován kompletní plakát na přednášku konanou 24. 5. 2012; strana třetí bude věnována plakátu na vycházku k řece Doubravě 21. 7. 2012 a čtvrtá strana druhé přednášce konané 18. 10. 2012

Plakáty a pozvánky budou rozesílány dle interních seznamů elektronickou nebo běžnou poštou (po Chotěboři doručeny osobně) v termínech daných harmonogramem (zajistí vedoucí střediska MUZEUM). Vylepení plakátů na výstavu a její doprovodné akce (společně s plakáty na jiné kulturní pořady) provede jako obvykle středisko KULTURA, které se postará také o jejich obměnu a případnou výměnu poškozených plakátů na vylepovacích plochách.

Propagační letáky budou zdarma k rozebrání pro návštěvníky výstavy v pokladně nebo na balustrádě u schodů vedoucích z výstavních prostor. K dispozici budou také všem návštěvníkům akcí konaných střediskem KULTURA. Podle potřeby budou průběžně dotiskovány.

3.13.2 Jiné propagační materiály a suvenýry

V pokladně muzea si budou návštěvníci moci zakoupit kromě jiných suvenýrů různé publikace a materiály, vztahující se k našemu regionu, které budou k vidění též ve vitríně ve spojovací chodbě výstavních prostor. Jedná se např. o knížku

Marie Hruškové „Tam, kde teče Doubravka" (tři díly), zvláštní vydání „Listů Městského muzea v Chotěboři : staré pověsti z Chotěbořska", dárkové knihy „Chotěboř" (z roku 2001) a „Královské město Chotěboř : mikroregion Podoubraví" (z roku 2006), turisticko-vlastivědný průvodce po Chotěbořsku, turistické mapy, kalendáře (stolní i nástěnné) s fotografiemi Doubravy a okolí (autorem je vystavující fotograf), pohlednice (současné i reprodukce starých), pexeso, Chotěbořské omalovánky atd.

Během konání výstavy budou zdarma k rozebrání také různé malé brožurky a leporela, seznamující textem a reprodukcemi fotografií s celou CHKO Železné hory, jejími součástmi, včetně PR Údolí Doubravy. Tyto materiály budou dodány před započetím výstavy z Informačního centra města Chotěboře.

3.13.3 Propagace na internetových stránkách

Výstava bude propagována na webových stránkách naší organizace a našeho střediska. Zde již na začátku prosince 2011 bude zveřejněn harmonogram všech výstav v roce 2012. Do 16. 3. 2012 bude mezi připravované akce vložen plakát na výstavu „Údolí řeky Doubravy" a plakát na přednášku 24. 5. 2012. V dubnu bude vložen soupis akcí konaných naší organizací v měsíci květnu. Po zdokumentování výstavy 16. 5. 2012 a vernisáže 17. 5. 2012 tam budou umístěny vybrané fotografie. Také doprovodné akce (tj. vycházka 21. 7. 2012 a přednáška s besedou 18. 10. 2012) budou včas propagovány v harmonogramech i vloženými plakáty. Některé fotografie i s komentářem se opět objeví na webových stránkách. (Zodpovídají: vedoucí střediska MUZEUM a správce počítačové sítě, středisko KULTURA.)

3.13.4 Propagace v regionálním tisku a dalších médiích

Do měsíčníku „Chotěbořské echo" budou veškeré zprávy a další podklady (pro samostatné uveřejnění i zařazení do seznamu všech kulturních akcí města) dodávány jako obvykle elektronickou poštou nejpozději týden před uzávěrkou. (Uzávěrka bývá do 7. dne v měsíci; číslo vychází kolem 22. dne příslušného měsíce.)

dubnové číslo: do 30. 3. 2012 odeslat článek o chystané výstavě a přednášce, plakát na výstavu (vernisáž 17. 5. 2012) a na přednášku 24. 5. 2012

červnové číslo: do 31. 5. 2012 odeslat zprávu s fotografiemi (o výstavě, její vernisáži a o přednášce), plakát a informace o vycházce 21. 7. 2012

červenec/srpen – dvojčíslo: do 31. 7. 2012 odeslat zprávu s fotografiemi (z vycházky do údolí Doubravy)

zářijové číslo: do 31. 8. 2012 odeslat článek o chystané přednášce 18. 10. 2012 včetně plakátu

listopadové číslo: do 31. 10. 2012 odeslat zprávu s fotografiemi (o přednášce s besedou a diapozitivy z 18. 10.)

prosincové číslo: do 30. 11. 2012 odeslat článek s hodnocením muzejní sezóny

Regionálním týdeníkům (především havlíčkobrodské redakci „Cesty vrchovinou"), deníkům a dalším médiím (rozhlasu a televizi) budou dle interního seznamu průběžně rozesílány pozvánky, plakáty a zprávy elektronickou poštou. (Zodpovídají: vedoucí střediska MUZEUM a správce počítačové sítě, středisko KULTURA.)

3.13.5 Propagace ve školách

Plakáty na naše výstavní akce jsou zcela pravidelně zasílány (dle interního seznamu č. 3) do základních a středních škol v Chotěboři a okolí. Výstava „Údolí řeky Doubravy" je nejen vhodná pro školní mládež, ale i dobře využitelná jako doplněk k výuce přírodopisu, zeměpisu, občanské výchovy i českého jazyka apod. Je tedy žádoucí zvlášť na ni upozornit a nejlépe vstoupit do přímého kontaktu s jednotlivými vyučujícími. Proto k plakátům (rozesílaným poštou 16. 4. – 20. 4. 2012 vedoucím muzea) budou přiloženy průvodní dopisy se stručnou charakteristikou výstavy a s nabídkou informativní schůzky pro učitele na 15. 5. 2012 od 14.30 h v muzeu (tj. dva dny před vernisáží), kde se jim budou věnovat vedoucí, dokumentátor a průvodkyně. Zde budou mít pedagogové možnost si v klidu a detailně celou výstavu prohlédnout a zvážit, jak nejefektivněji využít její návštěvy s žáky ve vyučovacím procesu. K dispozici jim budou i naše pracovní listy, i když se předpokládá, že si někteří vyučující vytvoří vlastní, cíleně zaměřené jen na svůj předmět v různých ročnících.

Vzhledem k tomu, že návštěva atraktivního údolí Doubravy spojená se shlédnutím výstavy by mohla být vhodným cílem celodenních třídních výletů, budou osloveny i školy ze vzdálenějších míst kraje Vysočina a z přilehlých okresů Pardubického a Středočeského kraje sousedících s Chotěbořskem, aby se jejich žáci a učitelé mohli seznámit s tímto krásným koutem přírody. Na tyto školy budou vedoucím muzea zaslány elektronickou poštou informační dopisy s pozváním na chystanou výstavu (v příloze plakátek a několik fotografií) ve větším předstihu, tj. 19. 3. – 21. 3. 2012, aby si v případě zájmu mohli učitelé zařadit takovýto výlet do školního plánu exkurzí a výletů.

3.14 Vernisáž výstavy

Příprava vernisáže bude probíhat jako obvykle za účasti všech pracovníků střediska MUZEUM.

Výstava bude zahájena vernisáží ve čtvrtek 17. 5. 2012 od 17.30 h na nádvoří zámku a v podloubí, v případě nepříznivého počasí v barokním sále. Program zpestří vystoupení žáků hudebního oboru ZUŠ.

Program vernisáže:

- zahájení vernisáže a přivítání hostů (ředitel)
- hudební program – 1. část (žáci HO ZUŠ)
- úvodní slovo k celé výstavě (vedoucí)
- úvodní slovo k výstavě fotografií (fotograf)
- hudební program – 2. část (žáci HO ZUŠ)
- poděkování tvůrcům výstavy (včetně VO ZUŠ) a účinkujícím, předání květin (ředitel, vedoucí)
- pozvání k prohlídce výstavy a malému občerstvení (vedoucí)
- prohlídka výstavy

3.15 Doprovodné akce

V době trvání výstavy „Údolí řeky Doubravy" (od 18. 5. do 28. 10. 2012) budou uspořádány tři doprovodné akce:

24. 5. – přednáška o PR Údolí Doubravy s promítáním krátkého filmu
21. 7. – vycházka do údolí s odborným výkladem
18. 10. – přednáška s promítáním diapozitivů

Ve čtvrtek 24. 5. 2012 (od 19.30 h v sále staré radnice) se uskuteční přednáška o PR Údolí Doubravy a naučné stezce. Hovořit bude člen místní organizace Českého svazu ochránců přírody. Poté bude promítnut krátký dokumentární film o řece Doubravě. Předpokládaný konec v 21.30 h. (Zajištění akce: vedoucí, dokumentátor a jeden pracovník střediska KULTURA.)

Na sobotu 21. 7. 2012 odpoledne je naplánována vycházka do údolí řeky Doubravy. V případě nepříznivého počasí bude odložena na následující sobotu 28. 7. 2012. Odborný výklad poskytnou hosté – středoškolská učitelka (z oblasti biologie, zoologie a geologie) a pracovník odboru životního prostředí MěÚ (o problematice ochrany přírody). Vedoucí a dokumentátor muzea pohovoří o údolí Doubravy z hlediska historie (v případě účasti dětí budou také vyprávět pověsti, které se váží k některým místům). Sraz bude ve 12.15 h před vlakovým nádražím (jízdenku si platí každý sám, přednášejícím bude proplacena). Odjezd osobním vlakem dle jízdního řádu ve 12.31 h do stanice Bílek. Odtud se půjde po proudu řeky celým údolím. V průběhu cesty budou k jednotlivým zajímavostem krátké příspěvky. Po turistické značce se dojde až na náměstí v Chotěboři. Předpokládaný návrat (podle počasí) kolem 19.00 h. (Zajištění akce: vedoucí a dokumentátor.)

Ve čtvrtek dne 18. 10. 2012 (od 19.30 h v sále staré radnice) bude přednáška vedoucího muzea o krásách údolí Doubravy a historii jeho zpřístupňování doplněná promítáním zajímavých starších diapozitivů z majetku našeho muzea. Po krátké technické přestávce budou promítány novodobé diapozitivy s komentářem jejich autora – vystavujícího fotografa. Pak může následovat krátká beseda o fotografování přírody. Přepokládaný konec ve 21.30 h. (Zajištění akce: vedoucí, dokumentátor a jeden pracovník střediska KULTURA.)

3.16 Pracovní listy

Pracovní listy mají za cíl s využitím dětské soutěživosti a hravosti nenápadnou formou přimět děti k tomu, aby si jen neprohlížely obrázky a výstavu tzv. „neproběhly“, ale aby (úměrně věku, případně s pomocí dospělých) vyhledávaly zajímavé a důležité informace, a tak je vlastně snáze zaregistrovaly. (Z toho důvodu je nutné ve výstavních

prostorách umístit stolky či jiné vhodné plochy, na nichž lze psát; např. vyšší praktikábly.) Pracovní listy ve dvou verzích (pro mladší a starší školáky) budou rodinám s dětmi nabídnuty v pokladně muzea při zakoupení vstupenek.

Předpokládá se, že školní třídy si přinesou vlastní pracovní listy, jak bylo uvedeno v podkapitole 3.13.5.

Pracovní list I. *(méně náročný)*

1) Jakou délku má přibližně řeka Doubrava?
2) Kde pramení řeka Doubrava (najdi na mapě) a do které řeky se vlévá?
3) Jak velký je Velký vodopád?
4) Jak se jmenoval hrad stojící na Sokolohradech?
5) Opiš z pamětní desky jméno a datum narození slavného spisovatele.
6) Víš, kde stojí jeho socha a jak je vysoká?
7) Kolik modrých turistických značek je v sále č. 1?
8) Jak se jmenovalo koupaliště v údolí Doubravy?
9) Co je v Přírodní rezervaci Údolí Doubravy zakázáno, co se tam nesmí?
10) Jaké zvířátko se ti na výstavě nejvíce líbilo, co o něm víš?

Pracovní list II. *(obtížnější)*

1) Kde pramení řeka Doubrava (najděte na mapě), kolik má pramenů, kde ústí a do které řeky?
2) Jakou délku má přibližně řeka Doubrava a na které části dělíme její tok (najděte na mapě, kterou barvou je označen horní tok)?
3) Která přehradní nádrž je na řece Doubravě, v kterém roce byla postavena? Byli jste tam na výletě?
4) Jak dlouhá je Přírodní rezervace Údolí Doubravy a kdy byla vyhlášena?
5) Jak velký je Velký vodopád, jaký má průtok a na kolikátém místě je v České republice?

6) Kdy byla pro turisty otevřena naučná stezka?
7) Jak je velký a hluboký „obří hrnec"?
8) Kdo má největší zásluhu na vybudování geologické sbírky v našem muzeu?
9) Kdo byl František Boštík, jak se jmenuje jeho sbírka básní a kde najdete jeho pamětní desku?
10) Napište životní data Ignáta Herrmanna a kde stojí v Chotěboři jeho socha (jak je vysoká)?
11) Co se přihodilo profesoru Třasákovi a jak dopadla jeho výprava s přáteli do údolí Doubravy v ukázce z knížky Ignáta Herrmanna Z rodného hnízda? (Najdete na pultíku.)
12) Která významná osobnost navštívila v roce 1906 údolí Doubravy?
13) Kdy byla vyhlášena CHKO Železné hory, jakou má rozlohu a kolik připadá na okres Havlíčkův Brod?
14) Kde se nachází nejstarší lípa v CHKO Železné hory, jak je asi stará, jakou má výšku a obvod kmene?
15) Vyjmenujte pět vzácných a chráněných druhů rostlin v Přírodní rezervaci Údolí Doubravy.
16) Co to je biatora lucida a kde ji můžeme nalézt?
17) Jak bývá velký ledňáček říční, jak je zbarvený a kde hnízdí?

3.17 Předpokládané výdaje

Vzhledem k současné napjaté ekonomické situaci je výstava plánována tak, že veškerá příprava a realizace bude zajištěna našimi pracovníky a s využitím našeho výstavního zařízení. Nebudou pořizovány žádné speciální a nákladné doplňky a pomůcky (např. modely, rozměrná dioramata nebo vhodnější výstavní zařízení). „Model" vytvořený žáky VO je v rámci naší dlouhodobé dobré spolupráce se ZUŠ (obdobně i vystoupení žáků HO na vernisáži) a je pojímán jako jistá forma jejich prezentace. Vystavení uměleckých fotografií údolí Doubravy ve

spojovací chodbě je chápáno samostatně jako malá autorská výstava (opět na základě vzájemně výhodné spolupráce našeho muzea s fotografem). Zapůjčení preparátů živočichů bude bezplatné, nahradíme pouze náklady spojené s dopravou. Vystoupení přednášejících na večeru 24. 5. a 18. 10. a pozvaných hostů, kteří podají odborný výklad na vycházce 21. 7., nebude také honorováno (bude zaplaceno jízdné a předána malá pozornost – květina, bonboniéra).

Významnější položka v nákladech je pouze za zhotovení fotografií (barevných) a kopií starých fotografií a pohlednic (barevných nebo černobílých). Plakáty a pozvánky nebudou zadávány firmě, ale jako obvykle také zhotoveny našimi pracovníky (jsou tedy zahrnuty v položce „kancelářské potřeby"). Celkové náklady představují skutečně jen nejnutnější výdaje a s malou finanční rezervou jsou odhadnuty na pouhých 5 500 Kč.

Obrazový materiál (především fotografie)	1 400,- Kč
Kancelářské potřeby (papíry, toner, lepicí hmota, desky s jehlou, prospektové obaly, fólie, obálky atd.)	1 500,- Kč
Poštovné	300,- Kč
Doprava	600,- Kč
Vernisáž (občerstvení, květiny)	800,- Kč
Doprovodné akce	400,- Kč
Rezerva	500,- Kč
Celkem	5 500,- Kč

3.18 Harmonogram

- začátek prosince 2011 – výstava bude uvedena v harmonogramu výstav na rok 2012 a v seznamu kulturních akcí celé organizace (vedoucí)

- prosinec 2011 – umístění plánu akcí na internetové stránky naší organizace (správce počítačové sítě, středisko KULTURA)
- 1. 3. – 23. 3. 2012 – psaní všech textů a popisek na panely, pultíky i k vystaveným předmětům + ořezání na potřebné formáty, případně zalaminování, zhotovení pracovních listů, tabulek na rozcestníky atd. (průvodkyně; případně dokumentátor)
- 1. 3. – 5. 3. 2012 – příprava obrazového materiálu pro fotografickou a kopírovací firmu (vyhledání, scanování) (vedoucí, dokumentátor)
- 5. 3. – 9. 3. 2012 – zpracování obrazového materiálu ve fotografické a kopírovací firmě (dodá a následně vyzvedne dokumentátor)
- 5. 3. – 9. 3. 2012 – příprava dalších materiálů na panely (vyhledání, kopírování atd.) (vedoucí, dokumentátor)
- do 9. 3. 2012 – dodání (na středisko KULTURA) podkladů pro vytvoření plakátů a pozvánek na výstavu (a její vernisáž) a na obě přednášky a vycházku (dokumentátor)
- do 14. 3. 2012 – vytvoření pozvánek a plakátů a jejich přeposlání elektronickou poštou zpět vedoucímu střediska MUZEUM (správce počítačové sítě, středisko KULTURA)
- 12. 3. – 23. 3. 2012 – postupné kompletování materiálů pro jednotlivé panely (vedoucí, dokumentátor)
- do 16. 3. 2012 – umístění plakátů na internetových stránkách organizace (správce počítačové sítě, středisko KULTURA)
- 19. 3. – 21. 3. 2012 – rozeslání informačního dopisu o chystané výstavě elektronickou poštou vzdálenějším školám z kraje Vysočina a z přilehlých okresů

Pardubického a Středočeského kraje sousedících s Chotěbořskem (vedoucí)

- do 30. 3. 2012 – odeslání článku a plakátu na výstavu (vernisáž 17. 5.) a na přednášku (24. 5.) elektronickou poštou redakci měsíčníku „Chotěbořské echo" (správce počítačové sítě, středisko KULTURA)
- 2. 4. 2012 – na pravidelné ředitelské poradě definitivní dohodnutí detailů pomoci při přípravě výstavy s vedoucími středisek KULTURA a ARÉNA a zanesení příslušných požadavků střediska MUZEUM ohledně přípravy výstavy do měsíčních plánů (na duben a počátek května) těchto středisek (vedoucí)
- 16. 4. – 3. 5. 2012 – umísťování materiálů na panely (hotové panely budou uloženy v kanceláři dokumentátora) (vedoucí, dokumentátor, průvodkyně)
- do 11. 4. 2012 – vytištění plakátů a pozvánek (správce počítačové sítě, středisko KULTURA)
- kolem 13. 4. 2012 – rozvoz a umístění plakátů na plakátovací plochy a do vývěsek (pracovníci střediska KULTURA)
- 18. 4. 2012 – telefonické ověření platnosti dohodnutého termínu (v rozmezí 24. 4. – 4. 5.) instalace „modelu" a fotografií a definitivní dohodnutí prvního dne instalování (vedoucí)
- 16. 4. – 20. 4. 2012 – rozeslání pozvánek a plakátů s průvodním dopisem elektronickou poštou různým médiím a dalším institucím dle interního seznamu č. 1 a běžnou poštou dle interního seznamu č. 2 a 3 (vedoucí)
- 23. 4. 2012 – dovoz pódia ze střediska KULTURA (služebním autem s přívěsem) a jeho instalace ve výstavním sále č. 4 (pracovníci střediska MUZEUM a ARÉNA)

- 24. 4. 2012 – telefonické upřesnění hudebního programu ZUŠ na vernisáž (vedoucí)
- 24. 4. – 4. 5. 2012 – instalace „modelu" ve výstavním sále č. 4 (výtvarný obor ZUŠ + pracovníci muzea)
- 24. 4. – 4. 5. 2012 – možnost instalace fotografií ve spojovací chodbě (autor + pracovníci muzea)
- 2. 5. 2012 – telefonické ověření platnosti dohodnutého termínu (9. 5.) a způsobu přivezení preparátů živočichů (vedoucí)
- 4. 5. – 11. 5. 2012 – instalace výstavy (všichni pracovníci muzea):
  - 4. 5. 2012 – instalace panelů ve výstavních sálech
  - 7. 5. 2012 – umístění vitrín a praktikáblů do výstavních sálů; instalace pamětní desky Ignáta Herrmanna (pomoc dvou pracovníků ze střediska ARÉNA)
  - 9. 5. 2012 /dopoledne/ – instalace sbírkových předmětů v sále č. 1 a materiálů do vitríny ve spojovací chodbě

    /do 13 h/ – budou přivezeny preparáty živočichů (doveze zapůjčitel)

    /odpoledne/ – instalace živočichů do vitrín
  - 10. 5. 2012 – zhotovení rozcestníků a jejich instalace; umístění židlí, stolů, dalších praktikáblů a pultíků (včetně textů) do výstavních prostor; příprava a instalace figurín
  - 11. 5. 2012 – časová rezerva
- 14. 5. 2012 – kontrola celé nainstalované výstavy (odstranění případných nedostatků) (pracovníci muzea + ředitel)

- 15. 5. 2012 /dopoledne/ – generální úklid výstavních prostor (uklízečka + průvodkyně a dokumentátor)
  /odpoledne od 14.30 h/ – možnost pro učitele škol z Chotěboře a okolí detailně si prohlédnout výstavu (věnovat se jim bude vedoucí, dokumentátor a průvodkyně)
- 16. 5. 2012 – úklid všech výstavních prostor (uklízečka)
  – fotodokumentace celé výstavy (průvodkyně)
- 17. 5. 2012 – příprava vernisáže (občerstvení atd.)
  /od 17.30 h/ – vernisáž (dokumentace vernisáže průvodkyně)
- 18. 5. – 28. 10. 2012 – výstava přístupná veřejnosti mimo pondělí
  – průběžná (každodenní) kontrola výstavy a urychlené odstranění případných nedostatků a závad (průvodkyně)
- 21. 5. 2012 – telefonické ověření účasti přednášejícího (vedoucí)
- 24. 5. 2012 /od 19.30 h, sál staré radnice/ – přednáška o PR Údolí Doubravy s promítáním filmu (vedoucí, dokumentátor a jeden pracovník střediska KULTURA; přednášející – člen Českého svazu ochránců přírody)
- do 31. 5. 2012 – odeslat redakci měsíčníku Chotěbořské echo zprávu s fotografiemi (o výstavě, její vernisáži a o přednášce), plakát a informace o vycházce do údolí Doubravy 21. 7. 2012 (vedoucí)
- do 29. 6. 2012 – rozvoz a umístění plakátů (na výlet 21. 7.) na plakátovací plochy a do vývěsek (pracovníci střediska KULTURA)
- 16. 7. 2012 – telefonické ověření účasti obou přednášejících (vedoucí)

- 21. 7. 2012 /odpoledne, sraz zájemců ve 12.15 h na vlakovém nádraží/ – vycházka do údolí Doubravy s odborným výkladem (vedoucí, dokumentátor; pracovník odboru životního prostředí MěÚ, učitelka biologie)
- do 31. 7. 2012 – odeslat redakci „Chotěbořského echa" zprávu s fotografiemi z vycházky do údolí Doubravy (vedoucí)
- do 31. 8. 2012 – odeslat redakci „Chotěbořského echa" článek o chystané přednášce 18. 10. 2012 včetně plakátu (vedoucí)
- do 26. 9. 2012 – rozvoz a umístění plakátů (na přednášku 18. 10.) na plakátovací plochy a do vývěsek (pracovníci střediska KULTURA)
- 1. 10. 2012 – na pravidelné ředitelské poradě definitivní dohodnutí detailů pomoci při přednášce 18. 10. a při deinstalaci výstavy s vedoucími středisek KULTURA a ARÉNA a zanesení příslušných požadavků střediska MUZEUM ohledně přednášky a deinstalace výstavy do měsíčních plánů (na říjen a počátek listopadu) těchto středisek (vedoucí)
- 15. 10. 2012 – telefonické ověření účasti fotografa na besedě (vedoucí)
- 18. 10. 2012 /od 19.30 h, sál staré radnice/ – přednáška o krásách údolí Doubravy s promítáním starších a současných diapozitivů (vedoucí, dokumentátor a jeden pracovník střediska KULTURA; fotograf)
- 22. 10. 2012 – telefonické ověření platnosti dohodnutého termínu (30. 10. odpoledne) odvezení preparátů živočichů (vedoucí)
- 29. 10. – 2. 11. 2012 – deinstalace výstavy (všichni pracovníci střediska MUZEUM):

- 29. 10. 2012 – deinstalace a úklid stojanů (rozcestníků), figurín, pultíků, stolků, židlí a některých praktikáblů; vyklizení vitrín ve spojovací chodbě a v sále č. 1; uložení knih, exponátů z geologické sbírky a sádrových modelů Karla Opatrného do příslušných fondů v depozitářích
- 30. 10. 2012 – vyjmutí exponátů z vitrín v sále č. 3 a jejich příprava k transportu (zapůjčitel si je odveze během odpoledne)
- 31. 10. 2012 – odeslat redakci „Chotěbořského echa" zprávu s fotografiemi (o přednášce s besedou a diapozitivy z 18. 10.) (vedoucí)
- 31. 10. 2012 - deinstalace fotografií ve spojovací chodbě

  – deinstalace „modelu" v sále č. 4 (VO ZUŠ + pracovníci muzea)
- 1. 11. 2012 – uložení pamětní desky Ignáta Herrmanna do depozitáře; úklid vitrín a zbylých praktikáblů; demontáž pódia v sále č. 4 a jeho odvoz služebním autem s přívěsem zpět do střediska KULTURA (pomoc dvou pracovníků ze střediska ARÉNA)
- 2. 11. 2012 – deinstalace panelů; úklid panelů do skladu

- 5. 11. – 9. 11. 2012 – roztřídění materiálu sejmutého z panelů (vedoucí)
- 6. 11. 2012 – porada střediska MUZEUM – zhodnocení výstavy (včetně doprovodných akcí)
- do 30. 11. 2012 – odeslat redakci „Chotěbořského echa" článek s hodnocením muzejní sezóny

3.19 Scénář

HLAVNÍ CHODBA

- *vstupní dveře (do spojovací chodby) vedoucí k výstavě „Údolí řeky Doubravy"*

Stojan

Stojan bude umístěn vpravo vedle vstupních dveří a bude představovat turistický rozcestník. Na něm bude pod sebou pět ukazatelů (se šipkou ke vstupním dveřím):

modrá značka: Řeka Doubrava,
geologická a geomorfologická stavba údolí,
František Boštík,
Ignát Herrmann

červená značka: Ochrana přírody a turistika

zelená značka: Rostliny a živočichové v PR Údolí Doubravy

žlutá značka: Doubrava v pověstech

modrá, červená, zelená a žlutá na společné tabulce:
Doubrava ve fotografiích

Figurína

Vlevo od vstupních dveří bude stát figurína turisty s batohem na zádech.

Panel (rozměry 70 x 50 cm; polystyren potažený béžovou textilií)

Panel bude zavěšen na levém křídle vstupních dveří. Bude na něm plakát k výstavě „Údolí řeky Doubravy" (formát A3), informace o autorech a realizátorech výstavy (formát A5) a tři fotografie (rozměry 13 x 18 cm): růže alpská, ledňáček říční a kaňon řeky.

SPOJOVACÍ CHODBA

- *prostor vstupní a zároveň spojovací mezi výstavním sálem č. 1 a č. 2; touto chodbou se také odchází*
- *pomyslně tudy povedou všechny čtyři turistické značky*
- *směr prohlídky - návštěvník bude nasměrován vpravo nejprve k rozcestníku a do sálu č. 1, kde výstava začíná, poté se vrátí do chodby k rozcestníku, kde se rozhodne (jako opravdový turista), kam se dále půjde podívat*

Vitrína (skříňová, prosklená, se dvěma policemi; rozměry 189 x 114 x 35 cm; výška podstavce 75 cm)

Vitrína bude umístěna (bokem) nalevo od vstupních dveří (bude zakrývat sousední nepoužívaný dveřní výklenek). Při vstupu na výstavu nebude vitrína příliš nápadná (úmyslně), naopak při odchodu bude zcela v zorném poli návštěvníka.

Ve vitríně budou umístěny různé materiály vztahující se k PR Údolí Doubravy (případně k Chotěboři), které jsou návštěvníkovi k dispozici v pokladně muzea (v „Muzeumshopu"). Ať se jedná o propagační letáky, které jsou zdarma nebo další materiály, které si lze zakoupit. Např.: poetická knížka Marie Hruškové „Tam, kde teče Doubravka", zvláštní vydání brožury „Listy Městského muzea v Chotěboři : staré pověsti z Chotěbořska", výpravné knihy „Chotěboř" (z roku 2001) a „Královské město Chotěboř : mikroregion Podoubraví" (z roku 2006), turisticko-vlastivědný průvodce po Chotěbořsku, turistické mapy, kalendáře (stolní a nástěnné) s fotografiemi Doubravy a okolí, pohlednice (současné i reprodukce starých), pexeso, Chotěbořské omalovánky atd.

Stojan

Stojan bude umístěn u zamčených dveří do provozních prostor přibližně naproti vchodu do výstavního sálu č. 1 a bude představovat další turistický rozcestník s ukazateli:

zcela nahoře bude bílá tabulka označující místo, kde se návštěvník právě nachází: Doubrava ve fotografiích

modrá značka bude ukazovat vlevo do výstavního sálu č. 1: Začátek výstavy „Údolí řeky Doubravy"

červená, zelená a žlutá na společné tabulce budou ukazovat rovně do sálu č. 2: Pokračování výstavy „Údolí řeky Doubravy"

červená značka (samostatná; umístěná pod sdruženou tabulkou) rovně do sálu č. 2: Ochrana přírody a turistika

modrá, červená, zelená a žlutá na společné tabulce bude ukazovat zpět ke vstupním dveřím: Východ

Samostatný oddíl: Romantické údolí Doubravy na fotografiích

Fotografie

V chodbě budou na zdech zavěšeny fotografie řeky Doubravy a jejího údolí v různých ročních obdobích. (Výběr fotografií a jejich rozmístění provede autor za spolupráce pracovníků muzea.)

Pultík

Pultík bude stát vedle židle v jinak nevyužitelném prostoru před uzamčenými dveřmi (vedou do dalšího výstavního sálu, kde však bude jiná výstava a přístup do ní bude druhým vchodem z barokního sálu).

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii); informace o autorovi vystavených fotografií (text dodá sám fotograf).

VÝSTAVNÍ SÁL č. 1

- *modrá turistická značka*
- *směr prohlídky - vpravo od vstupních dveří*

Oddíl: Řeka Doubrava - základní informace

Panel 1 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Řeka Doubrava (v našem kraji zvaná „Doubravka")

část 1) pramen řeky Doubravy:

mapa pramenné oblasti řeky Doubravy s barevným označením jednotlivých pramenů (rozměry 18 x 26 cm) – text:

PRAMEN DOUBRAVY

Řeka Doubrava nemá jeden pramen, ale několik pramenů, neboli pramenných potůčků. (Zjednodušeně řečeno pramení v okolí obce Radostín.) Pramenné oblasti jsou tyto:

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Rybník Doubravník a okolní rašeliniště (v blízkosti obce Radostín); považováno za hlavní pramen /na mapě vyznačeno červenou barvou/

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Ranská jezírka „V dolech" /na mapě modrou barvou/

- pod popiskami k oběma fotografiím bude umístěna ještě jedna dlouhá společná popiska: Po spojení těchto dvou pramínků nedaleko obce Hluboká se vzniklý vodní tok již nazývá Doubrava.

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Rybník Malé Dářko

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Štírový potok ve Štířím dole (potok teče od rybníku Malé Dářko a Radostínského rašeliniště) /na mapě žlutou barvou/

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Městecký potok u Vojnova Městce (pramení pod Kamenným a Šindelovým vrchem) /na mapě zelenou barvou/

část 2) tok řeky Doubravy:

mapa řeky Doubravy s barevným vyznačením horního, středního a dolního toku (formát A5) – text:

TOK DOUBRAVY

- délka přibližně 90 km
- průměrný spád 5,5 ‰
- výškový rozdíl mezi pramennou oblastí a ústím přibližně 500 m
- horní tok: délka přibližně 27 km (až k Libici nad Doubravou), průměrný spád 10,6 ‰ /na mapě vyznačeno hnědou barvou/
- střední tok: délka 40,5 km (Libice nad Doubravou až Žleby), průměrný spád 4,2 ‰ /na mapě zelenou barvou/
- dolní tok: délka 22 km (Žleby až Záboří nad Labem), průměrný spád 1,3 ‰ /na mapě oranžovou barvou/

obrys mapy ČR s modře zakreslenými hlavními toky (Vltava, Labe, Morava) a červeně zvýrazněným tokem Doubravy (formát A6) - bez popisky

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Doubrava mezi Sobíňovem a Bílkem

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: U Libice nad Doubravou

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: U Ronova nad Doubravou

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Pod zámkem ve Žlebech

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: U Žehušic

část 3) Pařížovská přehrada:

fotografie hráze přehrady (rozměry 11 x 17 cm) – text:

VODNÍ NÁDRŽ – PAŘÍŽOVSKÁ PŘEHRADA

- na středním toku Doubravy 0,5 km před obcí Pařížov
- slouží k regulaci toku (chrání před povodněmi a v době sucha udržuje určitý minimální průtok vody řečištěm)
- postavena v gotizujícím slohu v roce 1911; do provozu uvedena v roce 1913
- hráz na skalním podloží je z rulového zdiva: délka 142 m, výška 23 m (od základové spáry 31 m)
- objem nádrže 1,7 milionu m^3

část 4) ústí řeky Doubravy:

fotografie soutoku Doubravy a Labe (rozměry 11 x 17 cm) – text:

ÚSTÍ DOUBRAVY

Doubrava je levým přítokem Labe a vlévá se do něj u Záboří nad Labem.

Oddíl: Geologická a geomorfologická stavba údolí

Tématický úsek: Údolí Doubravy – geologie a geomorfologie

Panel 2 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Údolí Doubravy

část 1) obecná charakteristika:

text:

ÚDOLÍ DOUBRAVY DŘÍVE ZVANÉ DOUBRAVSKÝ ÚDOL

- úsek horního toku řeky mezi obcí Bílek a Dolním mlýnem u Chotěboře (respektive bývalým Horním mlýnem)
- délka přibližně 4,5 km

- výškový rozdíl 83 m (u Bílku 523 m n. m., u Dolního mlýna 440 m n. m.)
- průměrný spád je 12,9 ‰ (největší na celém toku řeky), největší spád v tomto úseku je 18,8 ‰
- geologické podloží údolí tvoří metamorfované horniny: ortoruly, pararuly a migmatity (v minulosti byl u Bílku lom, kde se jako stavební kámen těžila tzv. bílecká ortorula)

mapa Údolí Doubravy (formát A5) - bez popisky

fotografie kaňonu pod Čertovým stolkem (rozměry 13 x 18 cm);
fotografie balvanitého koryta s peřejemi (rozměry 13 x 18 cm);
fotografie kaňonu na podzim (rozměry 13 x 18 cm)

– *společná popiska:* Údolí má zčásti ráz divokého a romantického kaňonu nebo soutěsky s vysokými skalními stěnami, na jehož dně se prodírá řeka mezi skalami a množstvím balvanů, v nejužším místě padá voda 2,5 m vysokým vodopádem.

fotografie růže alpské (rozměry 10 x 15 cm);
fotografie ledňáčka říčního (rozměry 13 x 18 cm)

- *společná popiska:* Vyskytuje se zde rozmanité množství rostlin a živočichů, některé druhy patří mezi vzácné a ohrožené.

fotografie - pohled na cestu v údolí s tabulí přírodní rezervace a naučné stezky (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: V roce 1986 byla tato cenná lokalita prohlášena za přírodní rezervaci a v roce 1993 zde byla vybudována a otevřena naučná stezka. (Oblíbeným výletním a turistickým místem však je údolí Doubravy již více než 100 let.)

část 2) nerealizované návrhy na vybudování retenční nádrže:

text:

Přestože je údolí Doubravy z mnoha důvodů významnou lokalitou, která je nyní chráněna zákonem, tak v minulosti (koncem 50. let 20. století) se dokonce uvažovalo o vybudování přehrady (případně i s malou hydroelektrárnou u Dolního mlýna) a o zatopení celého údolí. Naštěstí nebyl tento plán realizován, neboť příslušní odborníci to nedoporučili nejen z technických důvodů, ale někteří si byli vědomi i důležitosti zachování tohoto krásného a cenného kusu přírody.

část 3) vývoj údolí:

text:

VÝVOJ ÚDOLÍ DOUBRAVY

Údolí Doubravy se začalo vytvářet již na konci třetihor a vývoj pokračoval dál ve čtvrtohorách. Proces hloubení údolí probíhá i dnes. Jedná se o příklad tzv. epigenetického údolí.

EPIGENEZE – je jev, kdy si řeka hloubí koryto nejprve ve vrchních měkkých horninách (usazeninách), až se dostane k podloží, které však tvoří tvrdé horniny (ruly), ale protože již není možné změnit směr toku, prohlubuje pomalu dál koryto i v této nevhodné vrstvě. Takto vzniklé údolí se nazývá epigenetické.

tři schematické nákresy (A, B, C) tří fází vývoje hloubení epigenetického údolí – vertikální řez se zvýrazněnými a barevně odlišenými vrstvami měkkých a tvrdých hornin (formát A6):

nákres A – popiska: Řeka má své koryto v měkké vrstvě křídových usazenin.

nákres B – popiska: Při prohlubování koryta se již řeka dostala na rozhraní dvou vrstev hornin – měkkých a tvrdých.

nákres C – popiska: Řeka zcela odnesla měkkou vrstvu usazenin (sedimentů) a pomalu hloubí koryto v tvrdém rulovém podloží.

nákres tektonických zlomů a několika prudkých zalomení řeky v místech tektonických puklin (formát A6);

fotografie meandru řeky pod Čertovým stolkem (rozměry 13 x 18 cm)

- společná popiska: Při hloubení koryta v tvrdých rulách se řeka přizpůsobila poruchovým liniím (zlomům) a sledovala je. V místech tektonických puklin se tedy náhle prudce (téměř pravoúhle) lomí její tok.

Panel 3 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Údolí Doubravy

mapa Údolí Doubravy (rozměry 30 x 35 cm) – umístěna ve středu panelu (na ní vyznačena číslem jednotlivá místa), kolem budou rozmístěny fotografie (některé na výšku, jiné na šířku) s příslušným číslem a popiskou

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Pod železničním viaduktem u Bílku

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Blokovité skalní útvary

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Balvanité koryto řeky s peřejemi

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Mikšova jáma (erozní zahloubená tůň)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Skalnatý ostroh Hrádek (35 m nad řečištěm)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Velký vodopád (výška 2,5 m)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Obří hrnec (průměr 120 cm)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Sokolohrady (skalní ostroh)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Kaňon mezi Sokolohrady a Čertovým stolkem

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Čertův stolek (skalní věž)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Kamenné moře

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Říční ostrov (vytvořen z nánosů a naplavenin)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Točitý vír

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Kamenný potok s malým vodopádem (výška 1,5 m)

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: U bývalého Horního mlýna

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: U Dolního mlýna

Panel 4 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Z nejzajímavějších míst v údolí

část 1) Koryto:

fotografie Koryta – pohled po proudu (rozměry 13 x 18 cm) – text:

KORYTO

- (obecně znamená slovo „koryto", psáno s malým „k" totéž co řečiště, tedy prostor, v němž teče řeka nebo potok)

- v tomto případě se však jedná o název (psáno s velkým „K") velmi divokého úseku Doubravy, kde se řečiště zužuje, protože strmé a tvrdé skály jsou velmi blízko sebe, vznikla zde tedy úzká soutěska, na konci jen pouhý 1 m široká, kudy protéká voda velkou rychlostí, na konci soutěsky je Velký vodopád, pod ním 4 až 5 m široké jezírko (tzv. vývařiště) s velkými balvany a obří hrnec

fotografie Velkého vodopádu na jaře (rozměry 11 x 17 cm);
fotografie Velkého vodopádu v zimě (rozměry 13 x 18 cm)

– společný text:

VELKÝ VODOPÁD

- výška 2,5 m
- průtok 730 l/s (to znamená, že za 1 sekundu proteče 730 litrů vody, což je takové množství, že je tento vodopád na druhém místě v ČR; více vody proteče jen v krkonošském Mumlavském vodopádu – 800 l/s)
- v mohutnosti (vypočítá se vynásobením výšky a průtoku) je na 11. místě v republice (ze všech vodopádů)

fotografie obřího hrnce (rozměry 13 x 18 cm) – text:

OBŘÍ HRNEC

- má průměr 120 cm a hloubku 35 až 105 cm
- geologické podloží tvoří ortorula
- nalézá se u pravého břehu řeky asi 1 m nad hladinou (to je doklad toho, že vznikl velmi dávno a od té doby si řeka prohloubila své koryto natolik, že k němu voda již nedosahá)

tři schematické nákresy (A, B, C) tří fází vývoje obřího hrnce (rozměry 10 x 10 cm) – společná popiska:

CO TO JE OBŘÍ HRNEC A JAK VZNIKÁ

- útvar, který svým tvarem připomíná veliký hrnec nebo kotel

- vznikl tak, že se voda, nesoucí drobné kamínky, v určitém místě „točila" a tyto kamínky narážely na skálu a postupně v ní vymílaly prohlubeninu, která se velmi pomalu zvětšovala (takový proces trvá stovky a tisíce let)

část 2) Sokolohrady:

fotografie stěny Sokolohradu (rozměry 13 x 18 cm) – text:

SOKOLOHRADY

- mohutný skalní ostroh (tvořený ortorulou) na pravém břehu řeky (svislá skalní stěna vysoká 30 m)
- stával zde hrad Sokolov (zanikl v 15. století a dodnes se z něho vlastně nic nezachovalo, připomínají jej jen nerovnosti terénu – zbytky hradního příkopu, náznak sklepů či základů věže)

kopie nákresu (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: V. Král: Plán hradu Sokolova (převzato z knihy Augusta Sedláčka „Hrady, zámky a tvrze Království českého" – sv. 12, Čáslavsko)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Zbytky hradního příkopu

část 3) Čertův stolek:

fotografie (rozměry 13 x 18 cm);

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – společná popiska:

ČERTŮV STOLEK

- skalní rulový pilíř (vysoký asi 50 m) na levém břehu řeky, proti Sokolohradům
- nalézají se tam i dvě malé puklinové jeskyně: čertova a poustevníkova („Poustevna" na fotografii)

část 4) Údolí Kamenného potoka:

fotografie Kamenného potoka (rozměry 13 x 18 cm) – popiska:

ÚDOLÍ KAMENNÉHO POTOKA

- Kamenný potok je levým přítokem Doubravy
- má několik pramenných potůčků z vlhkých luk mezi obcemi Příjemky a Bílek
- údolí vzniklo také epigenezí
- název odvozen od množství velkých i menších balvanů, které leží v jeho řečišti

část 5) Pověsti vztahující se k údolí Doubravy:

text:

O NĚKTERÝCH MÍSTECH V ÚDOLÍ SE VYPRÁVĚJÍ POVĚSTI

- Mikšova jáma: prý tam byl ukrytý veliký poklad loupeživého rytíře Mikeše
- Sokolohrady: na hradě se staly různé příhody
- Čertův stolek: hodoval na něm čert a snažil se tak svést k porušení půstu poustevníka, který tam skromně žil v malé jeskyni
- Točitý vír: bojovali tam spolu dva vodníci o unesenou dceru

(s těmito pověstmi se seznámíme podrobněji ve výstavním sále č. 4)

Tématický úsek: Geologická sbírka a její tvůrce V. Procházka

<u>Vitrína 1</u> (skříňová, prosklená; rozměry 189 x 114 x 35 cm; výška podstavce 75 cm)

Vitrína bude umístěna nalevo od panelu 4 před zavřenými dveřmi do sousední místnosti. Ve vitríně bude ponechána pouze spodní police (horní police se vyjme). Na zadní dřevěné stěně uvnitř vitríny budou lepicí hmotou připevněny: nadpis vitríny, pod ním informace o mineralogické sbírce muzea a jejím tvůrci

(vytištěno na bílém tužším papíře) a čtyři fotografie, které budou podložené bílým papírem pro lepší viditelnost na hnědé stěně vitríny. Toto vše bude umístěno nad vystavenými horninami.

U každého exponátu bude umístěna vlastní malá popiska z tvrdého bílého papíru (jako „stříška") s názvem příslušné horniny, místem a datem nálezu.

nadpis vitríny: Z geologické sbírky Václava Procházky

horní část vitríny:

část 1) geologická sbírka a plány na specializaci muzea:

text:

GEOLOGICKÁ SBÍRKA MĚSTSKÉHO MUZEA V CHOTĚBOŘI

- tvoří ji více než 800 sbírkových předmětů
- dokumentuje geologickou stavbu území přibližně v rozsahu bývalého chotěbořského okresu; nálezy jsou tedy nejen z nejbližšího okolí Chotěboře, ale až od Uhelné Příbrami, z oblasti pásma Železných hor nebo od Starého a Nového Ranska
- je dílem učitele Václava Procházky, který ji budoval několik desetiletí a věnoval muzeu (určitou dobu se na jejím vytváření podílel i učitel Otto Nevole)
- z této sbírky byla vytvořena stálá expozice nazvaná „Geologie Chotěbořska", vystavená v letech 1973 až 1995 (tedy 22 let)
- rozsáhlost sbírky byla jedním z důvodů, které vedly v 80. letech 20. století k úvahám o možnosti zrušení regionálního muzea a jeho přeměnu na specializované geologické muzeum a dokumentační středisko české geologie (Geofond Praha by býval převzal do své správy i celou budovu zámku); tento záměr nebyl naštěstí realizován

dvě kopie fotografií (černobílé a barevné) - pohledy do expozice (rozměry 11 x 17 cm) – společná popiska: Bývalá

expozice „Geologie Chotěbořska" (snímky z let 1983 a 1995)

část 2) Václav Procházka – tvůrce geologické sbírky:

text:

VÁCLAV PROCHÁZKA (1902 – 1983)

- zakladatel a tvůrce velké geologické sbírky chotěbořského muzea
- pocházel z Nučic (okres Český Brod)
- učitel fyziky, chemie a matematiky, později ředitel školy
- na škole v Chotěboři (dnes ZŠ Buttulova) působil v letech 1927 až 1963 (jako ředitel: 1950 až 1963)
- jeho velkou zálibou byla mineralogie, které se věnoval téměř celý život; svoji rozsáhlou sbírku daroval zdejšímu muzeu

kopie fotografie černobílé portrétní (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: Václav Procházka (50. léta 20. století)

kopie fotografie černobílé (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: Václav Procházka na skalnatém ostrohu Sokolohradu (1962)

část 3) ukázky z geologické sbírky chotěbořského muzea:

střední část vitríny - police:

exponáty a popisky:

VRÁSA V MIGMATITU; naleziště Kamenný potok; 30. 9. 1944

ORTORULA; naleziště Bílek; 4. 5. 1947

RULA S KAOLINISOVANÝMI ŽIVCI; naleziště důl Havlíček u Chotěboře; 19. 7. 1958

VÁPENEC KRYSTALICKÝ; naleziště důl Havlíček u Chotěboře; 19. 7. 1958

RULA S ŽÍLOU VÁPENCE; naleziště stará štola za Horním mlýnem u Chotěboře; 15. 4. 1938

spodní část vitríny:

exponáty a popisky:

PEGMATIT S PYRITEM; naleziště důl Havlíček u Chotěboře; 19. 7. 1958

PUKLINA V ŠEDÉ RULE PLNĚNÉ VÁPENCEM A DOLOMITEM; naleziště důl Ladislav u Chotěboře; 14. 10. 1958

BIOTITICKÁ RULA; vrt č. 7 z hloubky 90 m, u Chotěboře; 30. 6. 1960

APLIT; naleziště Čertův stolek; nedatováno

KALCIT; vrtné jádro z hloubky 85 m, vrt č. 2 vlevo od kraje lesa ke mlýnu; nedatováno

Pultík 1

Bude stát po pravé straně vitríny 1.

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii); text psán oboustranně. Tento doplňkový text bude k dispozici na pultíku ve 4 exemplářích.

text:

VYSVĚTLIVKY NĚKTERÝCH POJMŮ Z GEOLOGIE

- GEOLOGIE – nauka o vzniku, vývoji, složení a stavbě zemské kůry
- GEOMORFOLOGIE – nauka o tvarech zemského povrchu, jejich vzniku a vývoji
- MINERALOGIE – nauka o minerálech (nerostech)
- MINERÁLY (NEROSTY) – anorganické (neústrojné, neživé) přírodniny; chemické složení lze vyjádřit chemickou značkou nebo vzorcem; jsou stejnorodé, ve všech částech mají stejnou vnitřní stavbu i vlastnosti
- HORNINY – anorganické přírodniny různorodé - jsou složeny z více nerostů; dělí se podle toho, jakým způsobem vznikly:

a) vyvřelé horniny (magmatické) - vznikly tuhnutím žhavé taveniny (magmatu); např. žula, čedič
b) usazené horniny (sedimentární) - vznikly usazováním (sedimentací) částic hornin; např. pískovec, vápenec
c) přeměněné horniny (metamorfované) - vznikly přeměnou (metamorfózou) vyvřelých, usazených nebo později přeměněných hornin; např. rula

- RULY - krystalické břidlice, které tvoří křemen, živce, slídy a další; jsou většinou světlých šedých barev; dělí se na pararuly a ortoruly
- PARARULY - vznikly přeměnou usazených hornin
- ORTORULY - vznikly přeměnou vyvřelých hornin; tvoří často skály a skalní útesy, balvany (kupy balvanů), kamenná moře atd.
- BÍLECKÁ ORTORULA - skládá se z hlavních nerostů: křemene, živců a slíd
- MIGMATITY - horniny vzniklé smíšením vyvřelých a přeměněných hornin
- PEGMATIT - hrubozrnná světlá hornina vyskytující se v podobě žil, čoček a hnízd ve vyvřelých horninách; je častá na Českomoravské vrchovině
- PYRIT (kyz železný) - mosazně žlutý nerost kovového vzhledu
- DOLOMIT - většinou šedobílá hornina podobná vápenci
- BIOTIT - velmi rozšířený, horninotvorný nerost ze skupiny slíd; tmavá slída
- BIOTITICKÁ RULA - přeměněná hornina s velkým podílem biotitu
- APLIT - žilná jemnozrnná vyvřelá hornina světlé barvy z křemene, živce a slíd
- KALCIT (uhličitan vápenatý) - hojně rozšířený, většinou bílý nerost

V pravém rohu výstavního sálu bude umístěn stůl, na kterém mohou děti psát do pracovních listů.

Oddíl: Literáti a údolí „Doubravky"

Tématický úsek: František Boštík a jeho básně o „Doubravce"

Panel 5 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: František Boštík

část 1) obecně:

text:

Krása řeky Doubravy na horním toku i okolní přírody byla a je věčnou inspirací nejen pro řadu fotografů, výtvarníků, ale i literátů. Ať se jedná o oblast tajuplných rašelinišť, kde pramení nebo louky, kudy protéká jako překvapivě poklidná malá říčka až po toto hluboké údolí, kde je to divoká a dravá řeka. Především tento kus romantické přírody s nejroztodivnějšími útvary, překrásný ve všech ročních obdobích, je velmi působivý. Líbeznou i nespoutanou krásu „Doubravky" oslavil ve svých básních především František Boštík.

část 2) P. František Boštík:

kopie fotografie černobílé portrétní F. X. Boštíka (rozměry 13 x 18 cm) – text:

P. FRANTIŠEK XAVER BOŠTÍK (1883 – 1964)

- katolický kněz, profesor chotěbořského gymnázia (1917 – 1948) a básník
- narodil se v Dolním Újezdě u Litomyšle
- v Chotěboři působil od roku 1917 až do smrti (tedy 47 let)
- oblíbil si zdejší kraj, především řeku, ke které velice rád chodil, fotografoval ji a napsal o ní

krásnou a obsáhlou sbírku básní nazvanou „U zpívajících vod"

kopie fotografie černobílé (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: Profesor Boštík ve třídě (40. léta 20. století)

fotografie pamětní desky – detail (rozměry 10 x 15 cm);
fotografie pamětní desky – celkový pohled (rozměry 13 x 18 cm) – *společná popiska:* Pamětní deska umístěná pod Sokolohrady v údolí Doubravy (odhalena 6. 6. 1995); pořízení pamětní desky inicioval a financoval tehdy 80letý Adolf Venzbauer z Kanady (rodák z nedaleké obce Marieves)

fotografie pamětní desky – detail (rozměry 13 x 18 cm);
fotografie budovy fary s pamětní deskou (rozměry 10 x 15 cm) – *společná popiska:* Pamětní deska na chotěbořské faře (odhalena 16. 5. 1999)

část 3) Boštíkova sbírka básní „U zpívajících vod":

text:

„U ZPÍVAJÍCÍCH VOD" (podtitul „Pověsti a dojmy od břehů Doubravky")

- sbírka 37 básní Františka Boštíka
- vydána v roce 1939 (nákladem autora); nově 1996
- obsahuje několik epických básní inspirovaných pověstmi o údolí Doubravy (např. „Točitý vír", „Čertův stolek", „Sokolov" aj.) a především řadu krásných lyrických básní (např. „U řeky", „Lesy nad Doubravkou", „První sněhy", „Předtucha jara", „Bouřící řeka", „Řeka touhy" aj.)

kopie titulní dvojstrany (rozměry 19,5 x 27 cm) – popiska: Titulní dvojstrana s kresbou Františka Ropka

kopie stránky 97 s básní „Romance" (formát A5) – bez popisky

kopie čtyř černobílých fotografií (a, b, c, d) (rozměry 13 x 18 cm)

– společná popiska (umístěná nad fotografiemi): Reprodukce čtyř fotografií převzatých z prvního vydání sbírky básní „U zpívajících vod". Autorem fotografií (včetně jejich názvu) je sám básník.

– popisky k jednotlivým fotografiím (pod nimi):

a) Jaro na Doubravce

b) Ve stříbru mlh

c) Rozvodněná Doubravka v „Korytě"

d) Stěna Sokolohradu

Pultík 2

Pultík bude stát po pravé straně panelu 5; respektive vedle židlí u rohu okenního výklenku.

Dva listy bílého papíru formátu A4 (zatavené ve fólii); doplňkový text psán oboustranně; k dispozici ve 4 exemplářích.

text:

František Boštík: „Sokolov" (ze sbírky básní „U zpívajících vod")

Okopírovány stránky 39 až 44 (celé dvojstrany, nepatrně zvětšeno na příslušný formát).

Vitrína 2 (stolová, celoprosklená, rozměry 75 x 109 x 64 cm)

Vitrína bude umístěna pod panelem 6.

Vitrína bude rozdělena na dvě části (zprava asi v jedné třetině): pravá část bude věnována knize Františka Boštíka a větší levá část (tj. asi dvě třetiny prostoru) bude věnována knihám Ignáta Herrmanna. Předěl bude tvořit modrá sametová stuha široká 5 cm.

nadpis pravé části vitríny: Básnická sbírka Františka Boštíka

exponáty (knihy):

František Boštík „U zpívajících vod" – popiska: Vydání z roku 1939

František Boštík „U zpívajících vod" – popiska: Vydání z roku 1996

nadpis levé části vitríny: Z literární tvorby Ignáta Herrmanna

exponáty (knihy) – bez popisek:

Ignát Herrmann „U snědeného krámu"

Ignát Herrmann „Otec Kondelík a ženich Vejvara"

Ignát Herrmann „Z rodného hnízda" – kniha bude otevřena na titulní dvojstraně; sejmutý přebal (s obrázkem Chotěboře) položen vedle knihy (tato drobná knížečka rozměrů 15 x 11 cm bude umístěna ve středu vitríny)

Ignát Herrmann „Blednoucí obrázky"

Tématický úsek: Spisovatel Ignát Herrmann a Horní mlýn

Panel 6 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Ignát Herrmann

část 1) Ignát Herrmann:

kopie fotografie černobílé portrétní I. Herrmanna (rozměry 13 x 18 cm) – text:

IGNÁT HERRMANN (1854 – 1935)

- český spisovatel a novinář
- narodil se v Horním mlýně u Chotěboře 12. 8. 1854 (dětství však prožil v Hradci Králové, kam se rodina přestěhovala; později žil trvale v Praze)
- redigoval humoristické časopisy „Paleček" a „Švanda dudák"; byl členem redakce „Národních listů"
- z jeho literární tvorby jsou nejznámější romány „U snědeného krámu" (1890), „Otec Kondelík a ženich

Vejvara" (1898) a „Tchán Kondelík a zeť Vejvara" (1906) a řada povídek

část 2) historie Horního mlýna u Chotěboře:

text:

HORNÍ MLÝN U CHOTĚBOŘE (čp. 24)

- poprvé se připomíná v roce 1590
- v minulosti se mu lidově říkalo různě (většinou dle majitelů, např. Jamborovský mlýn nebo Závorkův mlýn)
- ze mlýna se do Chotěboře jezdilo úzkou lesní vozovou cestou, která vedla jinudy než dnešní silnice, ta byla vybudována až na podzim roku 1914
- mlýnská činnost ukončena v roce 1954, dále se ve mlýně jen bydlelo
- v noci z 21. na 22. 5 1982 mlýn vyhořel; příčinou požáru byla patrně indukce z atmosférické elektřiny (byla silná bouřka)
- vyhořelý mlýn i s obytným stavením byl zbourán, zůstala jen hospodářská budova, která stála ve větší vzdálenosti

černobílá kopie kresby Václava Kroupy (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Václav Kroupa: Horní mlýn u Chotěboře (kresba z druhé poloviny 19. století)

černobílá kopie kresby Václava Kroupy (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Václav Kroupa: Mlýn a pila v Doubravském údolí (kresba z druhé poloviny 19. století)

kopie staré pohlednice (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Celkový pohled na Horní mlýn (pohlednice z roku 1910)

fotografie - pohled z cesty směrem k bývalé hospodářské budově a louce, kde stával Horní mlýn (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: Místo, kde stával Horní mlýn (snímek z roku 2009)

část 3) Ignát Herrmann a Chotěboř:

text 1:

IGNÁT HERRMANN A CHOTĚBOŘ

- své rodiště Horní mlýn a Chotěboř navštívil až koncem 19. století, byl okouzlen zdejším krajem a rád se sem často vracel
- chotěbořskému gymnáziu věnoval (několikrát) velkou částku peněz; vznikly tak postupně dva fondy (nazvané na počest štědrého dárce jeho jménem): Herrmannův fond, z něhož byli podporováni chudí studenti a později Herrmannův fond II, z kterého měla být financována stavba tzv. studentského útulku (internátu) pro přespolní studenty, aby nemuseli denně za každého počasí chodit pěšky do Chotěboře

kopie staré pohlednice pamětní desky I. Herrmanna (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Pohlednice ke slavnostnímu odhalení pamětní desky na Horním mlýně 17. 8. 1930

kopie staré pohlednice z údolí Doubravy (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Místní odbor Klubu československých turistů upravil cestu v údolí Doubravy, kterou nazval na počest slavného rodáka STEZKA IGNÁTA HERRMANNA (pro veřejnost byla otevřena 15. 8. 1930, tedy dva dny před odhalením pamětní desky)

fotografie sochy spisovatele (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Socha Ignáta Herrmanna od Karla Opatrného (odhalena 17. 7. 1960)

text 2:

HERRMANNOVA NÁVŠTĚVA ÚDOLÍ DOUBRAVY V ROCE 1895

O prázdninách roku 1895 navštívil Ignát Herrmann své rodiště a rozhodl se s několika přáteli projít i údolí Doubravy, které však bylo tehdy velmi obtížně přístupné

(žádná stezka tam nevedla). Výlet byl tedy velmi dobrodružný, protože v některých úsecích museli sundat boty, hodit si je přes rameno, vykasat kalhoty a brodit se studenou vodou proti proudu, přelézat kameny a padlé kmeny stromů.

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř, partie pod Sokolskými hrady" (rozměry 13 x 18 cm);

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř, Koryto" (rozměry 13 x 18 cm)

– *společná popiska:* Pohlednice z počátku 20. století

Tématický úsek: Ignát Herrmann v díle Karla Opatrného

Solitérní předmět

Pamětní deska Ignáta Herrmanna od sochaře Karla Opatrného (rozměry 128 x 104 cm); popiska bude umístěna na vedle (z pravé strany) stojícím pultíku 3.

Umístění desky: deska bude položena na dvou praktikáblech (jeden má rozměry 60 x 60 x 140 cm). Oba praktikábly budou položeny těsně vedle sebe tak, aby tvořily plochu o rozměrech 140 x 120 cm (výška 60 cm). Přes ně bude položen koberec Kovral béžové barvy o rozměrech 140 x 120 cm. Oba praktikábly budou částečně zasunuty do dveřního výklenku hlubokého 50 cm (tj. do místnosti budou zasahovat 90 cm).

Pozadí: dveře ve výklenku budou zakryty světlou deskou, na které bude připevněna barevná kresba hořícího Horního mlýna (formát A1).

Pultík 3

Bude stát u zdi po pravé straně pamětní desky.

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii).

text:

PAMĚTNÍ DESKA IGNÁTA HERRMANNA

- autor: sochař Karel Opatrný
- materiál: bronz
- rozměry: 1,28 x 1,04 m
- odhalena: 17. 8. 1930 na Horním mlýně u Chotěboře
- po požáru mlýna v roce 1982 byla deska sejmuta a trvale uložena v depozitáři chotěbořského městského muzea

kopie černobílé staré pohlednice Horního mlýna (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Horní mlýn s pamětní deskou (pohlednice z roku 1933)

Solitérní předměty

Plastiky (opatřené číslem v pravém horním rohu příslušného praktikáblu; očíslované popisky budou na pultíku 5).

Solitérní předměty budou umístěny v prostoru vlevo od pamětní desky; č. 1 a 3 blíže zdi, č. 2 (je menší) nepatrně vpředu. Ve větší vzdálenosti před nimi budou pultíky s texty.

č. 1 – *Sádrová busta Ignáta Herrmanna*
Umístění: na praktikáblu (rozměry 115 x 45 x 45 cm)

č. 2 – *Sádrová architektonická studie pomníku Ignáta Herrmanna*
Umístění: na praktikáblu (rozměry 88 x 60 x 60 cm)

č. 3 – *Sádrový model sochy Ignáta Herrmanna*
Umístění: na praktikáblu (rozměry 88 x 60 x 60 cm)

Pultík 4

Bude stát vpředu vlevo od pamětní desky (souběžně s hranou praktikáblu).

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii).

text:

KAREL OPATRNÝ (1881 – 1961)

- akademický sochař
- studoval na uměleckoprůmyslové škole u profesora Stanislava Suchardy a potom na Akademii výtvarných umění v Praze u Josefa Václava Myslbeka
- vytvořil řadu uměleckých děl: plakety, pomníky, busty a sochy různých osobností, např. monumentální památník Prokopa Holého pro Český Brod; několik památníků padlým v I. světové válce; busty Jaroslava Vrchlického, herce Eduarda Vojana; pamětní desky chotěbořských rodáků JUDr. Františka Slámy a MUDr. Karla Bayera atd.

SYNOVEC IGNÁTA HERRMANNA

Karel Opatrný se ve svém díle věnoval i svému strýci spisovateli Ignátu Herrmannovi. Vytvořil jeho bustu, pamětní desku a sochu.

kopie černobílé fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska:

Karel Opatrný ve svém pražském ateliéru v roce 1926

Pultík 5

Bude stát před solitérními předměty (vlevo od pultíku 4). List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii).

text:

VYSTAVENÉ PŘEDMĚTY – díla sochaře Karla Opatrného

č. 1 – Busta Ignáta Herrmanna (sádra), rok 1929

č. 2 – Architektonická studie pomníku Ignáta Herrmanna (sádra), 50. léta 20. století

č. 3 – Model sochy Ignáta Herrmanna (sádra), 50. léta 20. století (výška modelu 85 cm)

SBÍRKA PRACÍ KARLA OPATRNÉHO V CHOTĚBOŘSKÉM MUZEU

Muzeum vlastní sbírku asi 70 předmětů – děl sochaře Karla Opatrného. Zčásti ji tvoří různé sádrové studie a modely k Herrmannově soše respektive pomníku, včetně detailů (např. studie hlavy, ruky) nebo naopak celý situační model (pocházejí z 50. let 20. století).

Pultík 6

Bude stát před modelem sochy (vlevo od pultíku 5).

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii).

text:

SOCHA IGNÁTA HERRMANNA V CHOTĚBOŘI

- autor předlohy: Karel Opatrný
- práci provedli: sochaři Josef Vitvar, Ladislav Kovařík a Josef Smetáček
- použitý materiál: hořický pískovec
- rozměry: výška sochy 2,45 m, výška soklu 1,25 m (celková výška 3,70 m)
- umístění: před malým parčíkem na rohu ulic Herrmannovy a Žižkovy
- odhalena: 17. 7. 1960

fotografie sochy Ignáta Herrmanna v Chotěboři (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Snímek z roku 2000

Celý tento prostor se solitérními předměty, tj. od pamětní desky (včetně) až po dveře (vchod/východ) bude proti vstupu návštěvníků zabezpečen šňůrou.

VÝSTAVNÍ SÁL č. 2

- *červená turistická značka*
- *směr prohlídky - vpravo od vstupních dveří*

Stojan

Stojan bude umístěn mírně vpravo od vstupních dveří a bude představovat třetí turistický rozcestník:

zcela nahoře bude bílá tabulka označující místo, kde se návštěvník právě nachází: Ochrana přírody a turistika

zelená značka bude ukazovat vlevo do výstavního sálu č. 3: Rostliny a živočichové v PR Údolí Doubravy

žlutá značka bude ukazovat vpravo do výstavního sálu č. 4: Doubrava v pověstech

modrá, červená, zelená a žlutá na společné tabulce bude ukazovat zpět do spojovací chodby: Doubrava ve fotografiích,

Východ

Figurína

Vpravo od vstupních dveří (v rohu místnosti) bude sedět na imitaci balvanu figurína odpočívajícího turisty (s chlebníkem).

Oddíl: Ochrana přírody a turistika

Tématický úsek: Zpřístupňování údolí Doubravy, rozvoj turistiky

Panel 1 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Zpřístupňování údolí

část 1) situace ke konci 19. století:

text:

V DÁVNÉ MINULOSTI

Údolí Doubravy bylo kdysi velmi divokou a jen obtížně přístupnou lokalitou, skutečně romantickým a tajuplným koutem přírody. Podél řeky nebylo možné projít po břehu, žádná cesta tam nevedla (všude jen samé

balvany, keře, stromy) a navíc v některých místech vystupovaly skály přímo z vody. V takových úsecích pak bylo nutné brodit se řekou nebo se vrátit a v příhodném místě, kde nebyla skála, ale „jenom" příkrý, ovšem značně zarostlý sráz, vyšplhat se nahoru a neschůdný úsek obejít lesem a potom zase opatrně slézt zpátky k řece.

Tak vypadalo údolí ještě na konci 19. století, když jej navštívil spisovatel Ignát Herrmann se svými přáteli.

černobílá kopie (rozměry 19 x 15 cm) – popiska: Karel Liebscher: Doubrava pod Sokolohrady u Čertova stolku (kolem roku 1888; litografie)

černobílá kopie (rozměry 19 x 15 cm) – popiska: Karel Liebscher: Sokolov (nedatováno; litografie)

část 2) změny na počátku 20. století:

text 1:

ZBUDOVÁNÍ STEZKY NA POČÁTKU 20. STOLETÍ

Postupem doby, jak se začal rozvíjet turistický ruch, narůstal zájem o návštěvu tohoto krásného místa. Lesními průseky bylo možné dojít na skálu nad Korytem nebo k Čertovu stolku a opatrně (nebylo tam žádné zábradlí) se podívat dolů do údolí. Cesta podél řeky byla obtížnější a vznikala postupně, někde bylo nutné pokácet stromy či vysekat keře, srovnat terén pro alespoň úzkou stezku, v některých úsecích vybudovat schůdky, lávky, zábradlí, dokonce museli odstřelit i kus skály. Údolí bylo tedy přístupné po „etapách", nejprve jen určité úseky.

Hlavní zásluhu na tom všem měl odbor KLUBU ČESKÝCH TURISTŮ V CHOTĚBOŘI (založený roku 1901). Díky nadšené činnosti jeho členů bylo tedy již v prvních letech 20. století možno projít celé údolí po stezce od Horního mlýna až na Bílek.

text 2:

V roce 1906 o prázdninách navštívil údolí Doubravy také univerzitní profesor (pozdější první prezident republiky) Tomáš Garrigue Masaryk s rodinou. Prošli celé údolí, které se jim velmi líbilo. (Na tento výlet do Chotěboře a k Doubravě přijeli Masarykovi z Krucemburku, kde se na léto ubytovali na faře.)

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř – Sokolohrady" (rozměry 13 x 18 cm);

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř. Údolí Doubravky: Koryto po vodě" (rozměry 13 x 18 cm);

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř. Tichá Doubravka blíže Koryta" (rozměry 13 x 18 cm)

- společná popiska: Kolorované pohlednice (asi kolem roku 1900)

kopie staré pohlednice s názvem „Čertův stolek v Doubr. údolu u Chotěboře" (rozměry 13 x 18 cm) - popiska: Z pohlednice je dobře patrné, jak nebezpečná byla návštěva skalního útesu, na němž ještě nebylo zábradlí (kolem roku 1900)

kopie staré pohlednice s názvem „Tůň nad Točitým vírem u Chotěboře" (rozměry 13 x 18 cm) - popiska: „Schody" usnadňující výstup do příkré stráně nebo naopak sestup jsou jednou ze součástí budované stezky. (Světlotisková pohlednice z roku 1922.)

část 3) Herrmannova stezka:

text:

STEZKA IGNÁTA HERRMANNA

Odbor Klubu československých turistů v Chotěboři se staral o stezku v údolí Doubravy, o udržování cest a značení, orientační tabulky a také o její napojení na

další značené turistické trasy v okolí. Na toto vše bývaly každoročně vynaloženy značné finanční prostředky.

Dne 15. 8. 1930 byla stezka po opětovném upravení a zvelebení slavnostně otevřena a nazvána po rodákovi z Horního mlýna Ignátu Herrmannovi. (Stezka měla červené značení.)

kopie mapy „Stezka Ignáta Herrmanna" s vlastní legendou; na černobílé mapě jsou jednotlivé turistické značky znázorněny různými druhy čar, pro lepší orientaci budou dodatečně vybarveny (rozměry 26 x 15 cm) - popiska: Mapa z „Průvodce po Chotěboři a okolí" vydaného odborem Klubu československých turistů v Chotěboři v roce 1935

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř. Macháčkova lávka pod Sokolohrady" (rozměry 13 x 18 cm) - popiska: „Macháčkova lávka" dostala svůj název po předsedovi chotěbořského klubu turistů Karlu Macháčkovi, který se zasloužil o její vybudování. (Pohlednice z 1. poloviny 30. let 20. století.)

kopie černobílé fotografie vrcholu Čertova stolku (rozměry 13 x 18 cm) - popiska: Odbor Klubu československých turistů zbudoval v roce 1934 na Čertově stolku zábradlí, což podstatně zvýšilo bezpečnost a dostupnost tohoto místa.

Panel 2 (rozměry 100 x 100 cm)

nadpis panelu: Rozvoj turistiky

část 1) turistické chaty a koupaliště v údolí Doubravy:

text:

TURISTICKÉ CHATY A KOUPALIŠTĚ

S rozvojem turistického ruchu v 1. polovině 20. století a stoupajícím počtem návštěvníků údolí bylo třeba postarat se i o vybudování místa, kde by se mohli

občerstvit, odpočinout si, případně schovat před nepřízní počasí nebo se ubytovat.

Postupně tak vznikla na levém břehu řeky turistická chata s koupalištěm „Točitý vír" a nedaleko na pravém břehu penzion „Vrbkova chata". Velmi oblíbená a navštěvovaná místa jak turisty odjinud, tak obyvateli Chotěboře a blízkého okolí.

část 2) chata a koupaliště „Točitý vír":

text - nadpis:

CHATA A KOUPALIŠTĚ „TOČITÝ VÍR"

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř. – Chata u Točitého víru" (rozměry 13 x 18 cm);

kopie staré pohlednice (přestavěná chata) (rozměry 13 x 18 cm)

- společná popiska: TURISTICKÁ CHATA „TOČITÝ VÍR". Koncem 20. let 20. století byla postavena u Točitého víru malá dřevěná chatka, kde si návštěvníci mohli koupit limonádu, sodovku nebo lahvové pivo. V roce 1931 zde byla vybudována malá dřevěná turistická „útulna". Po přestavbě na konci 30. let 20. století to již byla chata s restaurací (s celoročním provozem).

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř – Partie na Doubravce – Točitý vír" (rozměry 13 x 18 cm);

kopie staré pohlednice s názvem „Točitý vír" (rozměry 13 x 18 cm)

- společná popiska: Protože se zde řeka zatáčí a vytváří tůň, bylo to příhodné místo pro vznik koupaliště. Stačilo jen prohloubit dno a vybudovat jez. Toto koupaliště bylo velmi oblíbené a hojně navštěvované. Vedle bylo také hřiště pro volejbal a nohejbal. (Snímek vlevo je starší, v pozadí je ještě původní malá dřevěná chatka – vlastně spíš jen bouda; na snímku vpravo je již patrná chata.)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) - popiska: Točitý vír dnes: dávno zaniklé koupaliště je opět pouhou tůní zanesenou pískem a drobnými kamínky (provoz chaty „Točitý vír" byl ukončen v 50. letech 20. století)

část 3) „Vrbkova chata":

text – nadpis:

„VRBKOVA CHATA"

kopie inzerátu A. Vrbky nabízející služby „Vrbkovy chaty" (zvětšeno, aby byl text dobře čitelný; rozměry 25 x 18 cm) – popiska: Inzerát uveřejněný v „Průvodci po Chotěboři a okolí", vydaném odborem Klubu československých turistů v Chotěboři v roce 1935.

kopie staré pohlednice s názvem „Chotěboř – Vrbkova chata" (rozměry 13 x 18 cm);

kopie staré pohlednice (bez názvu) (rozměry 13 x 18 cm)

- společná popiska: „VRBKOVA CHATA". Na pravém břehu řeky nad Točitým vírem otevřel v roce 1935 chotěbořský hoteliér Augustin Vrbka velkou turistickou chatu s restaurací, společnou noclehárnou i 20 samostatnými pokoji. Provoz chaty byl celoroční. Hosté měli k dispozici kulečník, hřiště a dokonce i auto a autogaráže.

kopie staré pohlednice chaty „Doubravka" (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: „Vrbkova chata" sloužila po znárodnění dál svému účelu, ale pod názvem „Doubravka", a to až do 90. let 20. století, kdy byla zrekonstruována a přestavěna. (Snímek je ze 60. let 20. století.)

fotografie bývalé „Vrbkovy chaty" (rozměry 11 x 17 cm) - popiska: V současné době je objekt bývalé „Vrbkovy chaty" využíván jako školicí středisko.

Pultík

Pultík bude stát vedle židlí u rohu okenního výklenku.

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii); text psán oboustranně.

List s tímto doplňkovým textem bude na pultíku k dispozici ve 4 exemplářích.

text:

Ignát Herrmann: „Z rodného hnízda"

ukázka z kapitoly „V zapomenutém koutě"

následovat bude text ze str. 30 až 36, tj. „Slyšeli jste o Doubravském údolu? [...] Víte, kdo byl první, s nímž jsme se setkali? Pan lesní."

Tématický úsek: Údolí Doubravy dnes – přírodní rezervace a naučná stezka

Panel 3 (rozměry 100 x 120 cm)

nadpis panelu: Přírodní rezervace a naučná stezka

část 1) Přírodní rezervace Údolí Doubravy:

text:

PŘÍRODNÍ REZERVACE ÚDOLÍ DOUBRAVY

- vyhlášena 28. dubna 1986
- rozloha 92,06 ha
- nejvýznamnější území jižní části Chráněné krajinné oblasti Železné hory
- přírodní rezervace byla vyhlášena na ochranu cenného a krásného hlubokého říčního údolí se zajímavými skalními útvary (jednoho z mála skutečných kaňonů v ČR), s přirozenými lesními společenstvy a také řadou ohrožených a chráněných druhů rostlin a živočichů
- územím rezervace prochází několik značených turistických tras

mapa PR Údolí Doubravy s vlastní legendou (rozměry 26 x 19 cm) - bez popisky

propagační leták PR Údolí Doubravy (1997), leták bude rozložený

fotografie tabule PR (rozměry 10 x 15 cm) - bez popisky

část 2) pokyny – omezení pro návštěvníky chráněného území:

text:

CO SE V CHRÁNĚNÉM ÚZEMÍ NESMÍ?

NESMÍ se např.:

- trhat a vyrýpávat rostliny, ničit stromy a keře
- chytat živočichy ani je rušit (křikem apod.)
- ničit geologické a geomorfologické jevy, např. nesmí se přemisťovat kameny, dělat výkopy, brát hlínu apod.
- vstupovat mimo veřejné a turisticky značené cesty
- jezdit na kole nebo na motorovém vozidle
- ponechávat volně pobíhat domácí zvířata (to znamená, že např. pes musí být na vodítku!)
- ničit informační tabule, texty a ostatní značení
- znečišťovat území (odhazovat odpadky apod.)
- tábořit, rozdělávat oheň
- pořádat sportovní akce

VÝJIMKOU je povolení pro horolezce, aby mohli v určitých měsících slézat vybrané skály.

fotografie návštěvníka (pohled zezadu) se psem bez vodítka u Mikšovy jámy (rozměry 10 x 15 cm); přes fotografii bude šikmo položený proužek z červeného papíru (rozměry 20 x 1,5 cm) - popiska: Pes bez vodítka do PR Údolí Doubravy NESMÍ.

část 3) Naučná stezka Údolí Doubravy:

text:

NAUČNÁ STEZKA ÚDOLÍ DOUBRAVY

- otevřena v roce 1993
- dlouhá 4,5 km, překonává výškový rozdíl 83 m
- souběžná s turistickou trasou (červeně značenou) na levém břehu Doubravy
- má 9 zastavení (první je u bývalého Horního mlýna, poslední u Bílku; na obou místech jsou navíc vstupní informační tabule; trasu lze jít samozřejmě v obou směrech)

značka: bílý čtverec se zeleným šikmým pruhem (rozměry 5 x 5 cm) – popiska: Značka naučné stezky

fotografie panelu (detail)(rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Vstupní informační panel

fotografie panelu (detail)(rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Jedno ze zastavení

fotografie stezky s panelem a lavičkou (rozměry 13 x 18 cm) – popiska: Zastavení pod Sokolohrady

část 4) dlouholeté snahy o vytvoření naučné stezky:

text:

VZNIK NAUČNÉ STEZKY

- plány na vytvoření byly zpracovávány již na počátku 80. let 20. století především zásluhou Otty Nevoleho, ale k otevření stezky došlo až v roce 1993
- na vzniku a realizaci má hlavní podíl Český svaz ochránců přírody v Chotěboři, který spolupracoval se Správou CHKO Železné hory

kopie černobílé fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – text:

OTTO NEVOLE (1921 – 1999)

- velmi aktivně se zasazoval o vytvoření naučné stezky údolím Doubravy, podílel se spolu s odborníky na přípravách, korespondoval s příslušnými institucemi
- učitel přírodopisu, fyziky a chemie na ZŠ Buttulova v Chotěboři (od roku 1960), později ředitel školy (1970 – 1981)
- jako člen Svazu ochránců přírody pořizoval obrazovou i písemnou dokumentaci (např. o výskytu chráněných rostlin a živočichů); psal naučné články o přírodě Chotěbořska do regionálního tisku

barevná zmenšená kopie nákresu (formát A6) – popiska: Nákres jednoho ze zastavení naučné stezky (nerealizovaný plán z roku 1984, který počítal s umístěním více informačních tabulí na zabudovaném samorostu; připravoval a kreslil Otto Nevole)

Tématický úsek: CHKO Železné hory

Panel 4 *(rozměry 100 x 100 cm)*

nadpis panelu: CHKO Železné hory

část 1) obecné informace o CHKO Železné hory:

text:

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST ŽELEZNÉ HORY

- vyhlášena 1. května 1991 (přípravy probíhaly již od roku 1979)
- rozloha 284 km² (z toho 194 km² v okrese Chrudim a 90 km² v okrese Havlíčkův Brod)
- je zde vyhlášeno téměř 40 chráněných území a památných stromů
- na území CHKO Železné hory se vyskytuje mnoho druhů rostlin a živočichů:

a) rostliny: více než 1 200 druhů vyšších rostlin (z toho asi 1 000 jsou domácí druhy), z nich více než 100 patří mezi ohrožené
b) živočichové: přes 75 druhů měkkýšů, více než 230 druhů obratlovců (z toho ryb 24 druhů, obojživelníků 12, plazů 7, ptáků 141 a savců 46 druhů); téměř 50 druhů je ohrožených; je zajímavé, že v oblasti CHKO Železné hory se setkávají teplomilné druhy živočichů s horskými druhy

- posláním CHKO je ochrana cenné přírody

mapa CHKO Železné hory s vlastním nadpisem (formát A4) – bez popisky

logo CHKO Železné hory (rozměry 12 x 12 cm), položit přes okraj textu

část 2) součásti CHKO Železné hory:

text 1:

CHKO ŽELEZNÉ HORY ZAHRNUJE řadu menších chráněných území: národní přírodní rezervaci (NPR), přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP), což jsou maloplošná chráněná území a památné stromy

text 2 – nadpis:

NĚKTERÉ Z TĚCHTO CHRÁNĚNÝCH LOKALIT A PAMÁTNÝCH STROMŮ

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Národní přírodní rezervace LICHNICE – KAŇKOVY HORY

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Přírodní rezervace OHEB (suťové lesy v okolí zříceniny hradu Oheb nad Sečskou přehradou)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Přírodní rezervace STRÁDOVSKÉ PEKLO (skalnaté údolí řeky Chrudimky)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Přírodní rezervace POLOM (jedlobučinový prales u Horního Bradla; jedna z nejstarších rezervací v Čechách; vyhlášena již v roce 1933)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Přírodní rezervace ZLATÁ LOUKA (prameništní svahové rašeliniště u Nového Studence a Podmoklan)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Přírodní rezervace ÚDOLÍ DOUBRAVY

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – popiska: Přírodní památka PÍSNÍK U SOKOLOVCE (lesní písník, výskyt rosnatky okrouhlolisté)

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:
KLOKOČOVSKÁ LÍPA, tzv. Královská lípa, Karlova nebo „tisíciletá"; (lípa velkolistá, obvod kmene 10,5 m, výška asi 16 m, stáří 900 – 1 000 let):

- kdysi byla důležitým směrníkem na staré obchodní stezce
- podle pověsti pod ní odpočíval král Karel IV. při projížďce z hradu Lichnice
- během času došlo k roztržení kmene mrazem, některé větve se vylomily apod., proto musela být lípa již několikrát odborně ošetřena: dutina vyztužena, kmen stažen ocelovými pásy, pořízena stříška, aby do dutiny nezatékalo
- vedle památného stromu je na balvanu připevněna deska s tímto textem: „Tisíc skoro let přeletělo přes moji hlavu a jsouc nejstarší v království, mohu vypravovat o slávě Žižkově a Jiříkově i o ponížení lidu svého po bitvě bělohorské. Stáří moje nechť zírá vstříc jen šťastným dnům příštím."

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: SPÁLAVSKÁ LÍPA (lípa srdčitá, obvod kmene 5,9 m, výška 23 m, stáří asi

541 let); prý byla zasazena na oslavu vítězství krále Jiřího z Poděbrad nad Matyášem Korvínem v roce 1469

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: ŽIŽKŮV DUB v Podhradí, pod zříceninou hradu Lichnice (dub letní; obvod kmene 9 m, výška 28 m, stáří asi 700 – 800 let)

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: DUBY U CHOTĚBOŘE (duby letní, 11 rozptýleně rostoucích stromů u zaniklých cest; obvody kmenů 2,8 až 6,8 m, výška kolem 20 m, stáří asi 500 let)

VÝSTAVNÍ SÁL č. 3

- *zelená turistická značka*
- *směr prohlídky - libovolný*

Oddíl: Rostliny a živočichové v PR Údolí Doubravy

Pultík 1

Pultík bude stát při stěně po pravé straně dveří.

Listy bílého papíru formátu A4; text psán oboustranně. Jednotlivé listy s tímto doplňkovým textem budou v prospektových obalech vloženy v deskách s jehlou. K dispozici budou na pultíku v 10 exemplářích (pro větší skupiny budou další na vyžádání u pracovníka muzea).

text 1:

PTÁCI

Vitrína 1

horní část vitríny:

1 KÁNĚ LESNÍ

- velikost 50 až 55 cm
- žije ve světlých lesích
- hnízdí na stromech ve výšce 7 až 25 m, většinou na okraji lesa

- živí se menšími obratlovci (loví hlavně škodlivé hraboše polní, také myši, myšice a rejsky)

střední část vitríny:

2 KONIPAS HORSKÝ

- velikost 18 cm
- žije na březích horských řek a potoků
- hnízdí v puklinách skal a v dutinách skalnatých břehů a kamenných mostů
- živí se hmyzem a drobnými měkkýši, které sbírá na březích a v mělké vodě

3 LEDŇÁČEK ŘÍČNÍ

- velikost 16,5 cm
- žije u stojatých, ale i tekoucích vod
- hnízdí v hliněných svislých březích, kde si vyhrabává až 1 m dlouhou chodbu s hnízdní dutinou na jejím konci
- živí se hlavně drobnými rybkami, ale i korýši a vodním hmyzem; na kořist číhá na větvi nebo kameni a vrhá se za ní do vody, potápí se, pak odletí na klidné místo a tam ji spolkne

4 SKOREC VODNÍ

- velikost 18 cm
- žije u horských balvanitých řek a potoků
- hnízdí v dutinách břehů i pod mosty
- živí se larvami hmyzu, drobnými korýši, ale i malými plevelnými rybičkami, které hledá mezi kameny pod vodou (pobíhá v mělké vodě po dně, v zimě loví dokonce i pod ledem; má peří nepropouštějící vodu)

5 STŘÍZLÍK OBECNÝ

- velikost 9,5 cm
- žije především v lesích, ale i v parcích a zahradách s hustými keři

- hnízdí na skrytých místech např. mezi kořeny (staví hned několik hnízd najednou, z nichž si samička jedno vybere k hnízdění)
- živí se hmyzem

6 SOJKA OBECNÁ

- velikost 34 cm
- žije ve světlých lesích i parcích
- hnízdo staví na stromě blízko u kmene
- živí se hmyzem, žížalami a různými plody

7 BUDNÍČEK LESNÍ

- velikost 12,5 cm
- žije v lesích především listnatých nebo smíšených
- hnízdí na zemi mezi rostlinami
- živí se hlavně hmyzem, který často chytá v letu

8 SÝKORA PARUKÁŘKA

- velikost 11,5 cm
- žije v jehličnatých nebo smíšených lesích (vyhledává smrčiny)
- hnízdí v dutinách
- živí se hmyzem, v zimě semeny jehličnatých stromů

9 SÝKORA KOŇADRA

- velikost 14 cm
- žije hojně všude, kde jsou stromy (ve starších listnatých a smíšených lesích, parcích a zahradách)
- hnízdí v různých dutinách
- živí se především hmyzem, jeho larvami a housenkami, v zimě semeny

10 SÝKORA BABKA

- velikost 11,5 cm
- žije ve světlých listnatých a smíšených lesích, v parcích a sadech (v keřích a houštinách)
- hnízdí v dutinách stromů
- živí se hmyzem a semeny

spodní část vitríny:

11 POŠTOLKA OBECNÁ

- velikost 34 cm
- žije na různých místech: ve skalnaté krajině, na okrajích lesů, ale dokonce i ve městech
- hnízdí ve skalních skulinách, dutinách stromů, ale i v opuštěných budovách, v kostelních věžích apod.
- živí se hlavně drobnými hlodavci

12 KRAHUJEC OBECNÝ

- velikost 28 až 38 cm
- žije v lesích i otevřené krajině se stromy a křovinami
- hnízdí na stromech
- živí se převážně drobnými ptáky (velikosti nejvýše holuba), které chytá v letu; a drobnými savci

text 2:

SAVCI

Vitrína 2

police:

1 KUNA SKALNÍ

- délka těla 40 až 50 cm, délka ocasu 24 až 28 cm
- žije na okrajích smíšených lesů, ve skalnatých oblastech, ale i v zahradách a blízko domů (ve stodolách, kůlnách, senících apod.)
- živí se drobnými a středně velkými obratlovci, loví hraboše, myši, různé ptáky a požírá i jejich vajíčka, ale také hmyz a některé plody

2 KUNA LESNÍ

- délka těla 40 až 58 cm, délka ocasu 18 až 28 cm
- žije ve smíšených a listnatých lesích v dutinách starých stromů
- živí se drobnými hlodavci, ptáky i hmyzem

spodní část vitríny:

3 JEZEVEC LESNÍ

- délka těla 60 až 85 cm, délka ocasu 15 až 20 cm
- žije v lesích, na pasekách, blízko vodních toků (vyhrabává si hluboké, až 10 m dlouhé a propletené chodby s velkým brlohem a několika východy)
- živí se potravou živočišnou i rostlinnou, kterou hledá v noci pomocí čichu; sbírá slimáky, žížaly, ponravy, žáby a drobné obratlovce, také lesní plody, kořínky a houby

4 VEVERKA OBECNÁ

- délka těla 20 až 25 cm, délka ocasu 15 až 20 cm
- žije v lesích, parcích a zahradách, hnízdo si staví v korunách stromů
- živí se semeny lesních stromů, ořechy, pupeny, houbami, ale občas škodí na vajíčkách nebo mláďatech ptáků

text 3:

SAVCI

Vitrína 3

5 LASICE HRANOSTAJ

- délka těla 20 až 30 cm, délka ocasu 5 až 12 cm
- žije v blízkosti potoků, ve skalnatých stráních, ale i v parcích a zahradách
- živí se hlavně hraboši a myšmi

6 PLCH VELKÝ

- délka těla 12 až 18 cm, délka ocasu 11 až 15 cm
- žije v listnatých a smíšených lesích i parcích a hustých křovinách
- živí se různými plody, ovocem, ořechy, houbami, pupeny, ale i hmyzem

7 REJSEC VODNÍ

- délka těla 7 až 9 cm, délka ocasu 6 až 7 cm
- žije na březích vod, kde si vyhrabává nory ve stěně břehu (východ má pod hladinou)
- živí se vodním hmyzem, ale loví i malé rybky a obojživelníky

8 REJSEK OBECNÝ

- délka těla 5 až 8 cm, délka ocasu 3 až 5 cm
- žije v lesích a na loukách v zemních dutinách
- živí se hmyzem, červy, brouky, slimáky apod.

9 MYŠICE LESNÍ

- délka těla 8 až 12 cm, délka ocasu 7 až 12 cm
- žije ve vlhkých a stinných lesích s hustým travnatým podrostem
- živí se především semeny stromů (např. žaludy, bukvicemi) a lesními plody, ale i hmyzem

10 LASICE KOLČAVA

- délka těla 15 až 25 cm, délka ocasu 3 až 9 cm
- žije hojně na pokraji lesa, v křovinách, ve stráních i ve venkovských hospodářských staveních
- živí se lovem myší, hrabošů, syslů, křečků, ale občas zakousne i mladé zajíčky, bažanty nebo koroptve

11 TCHOŘ TMAVÝ

- délka těla 30 až 45 cm, délka ocasu 11 až 18 cm
- žije v oblastech vlhkých lesů a luk, v blízkosti potoků a řek, ale ukrývá se i ve stohu slámy, hromadě kamení i poblíž lidských obydlí
- živí se malými obratlovci, které loví v noci, např. myši, hraboše, potkany, žáby, ale také škodí, protože chytá mláďata drobných divokých i domácích zvířat

text 4:

PTÁCI

Vitrína 4

horní část vitríny:

13 PUŠTÍK OBECNÝ

- velikost 38 cm
- žije ve světlých lesích, ale i v parcích a zahradách (v ČR nejrozšířenější sova)
- hnízdí nejčastěji ve větších dutinách stromů
- živí se drobnými hlodavci (loví hraboše, myši, myšice, rejsky), ale občas chytí i vrabce nebo žábu

střední část vitríny:

14 STRAKAPOUD VELKÝ

- velikost 23 cm
- žije v lesích, parcích a sadech
- hnízdní dutinu si vytesává zobákem v kmeni stromu
- živí se hmyzem, ale i ovocem a semeny

15 STRAKAPOUD MALÝ

- velikost 14,5 cm
- ostatní obdobně jako u strakapouda velkého

16 ŽLUNA ZELENÁ

- velikost 32 cm
- žije ve světlých lesních porostech, parcích a ovocných sadech
- hnízdí v dutinách, které si vydlabává v kmenech listnatých stromů
- živí se hmyzem, hlavně mravenci

17 BRHLÍK LESNÍ

- velikost 14 cm
- žije v listnatých i smíšených lesích se starými stromy, v parcích a ovocných sadech

- hnízdí v dutinách stromů, kde si vletový otvor zmenšuje vlhkou hlínou tak, aby se tam nikdo jiný nedostal
- živí se hmyzem a semeny
- po kmenech stromů dokáže šplhat i hlavou dolů

18 ŠOUPÁLEK DLOUHOPRSTÝ

- velikost 12,5 cm
- žije v lesích ve vyšších polohách
- hnízdí ve štěrbinách stromů i v hromadách dřeva
- živí se převážně hmyzem žijícím pod kůrou

19 DATEL ČERNÝ

- velikost 46 cm
- žije v lesích
- hnízdí v dutinách stromů, které vytesává zobákem
- živí se hlavně dřevokazným hmyzem, který dobývá pod kůrou zobákem a loví dlouhým jazykem, je tím velmi užitečný

spodní část vitríny:

20 VÝR VELKÝ

- velikost 70 cm (největší evropská sova; má rozpětí křídel až 170 cm)
- žije ve skalnaté a lesnaté krajině
- hnízdí ve skalních dutinách
- živí se menšími savci a ptáky (loví např. zajíce, hryzce, kachny, lysky, ale i ondatru nebo ježka)

Tématický úsek: Rostliny v PR Údolí Doubravy

Panel 1 (rozměry 100 x 120 cm)

nadpis panelu: Rostliny

část 1) základní informace:

text:

V PR Údolí Doubravy bylo zjištěno více než 300 druhů rostlin. Řada z nich je vzácných, některé patří mezi zákonem chráněné.

Přestože se nejedná o rozsáhlé území, jsou zde různé a zcela odlišné lokality. V blízkosti Horního mlýna se jedná o tzv. údolní nivu, kde se ukládají říční naplaveniny, půda je vlhká a vyskytují se tam rostliny odpovídající tomuto prostředí: na jaře např. bledule jarní, orsej jarní, křivatec žlutý, v létě různé druhy travin nebo netýkavka nedůtklivá. Zcela jiné rostliny jsou však dále ve skalnatém údolí a v okolních lesích. Z hlediska botanického je nejvýznamnější a nejcennější lokalita na svahu pod Čertovým stolkem.

Na celém území přírodní rezervace je zakázáno trhat a vyrýpávat jakékoli rostliny.

část 2) příklady rostlin vyskytujících se v PR Údolí Doubravy:

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

LÝKOVEC JEDOVATÝ

- keř vysoký 30 až 100 cm
- roste ojediněle v listnatých nebo smíšených lesích
- kvete od února do dubna
- silně voní
- celá rostlina je prudce jedovatá!
- zákonem chráněná rostlina

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

BLEDULE JARNÍ

- vytrvalá bylina vysoká 10 až 30 cm
- roste ve stinných a vlhkých listnatých lesích a na mokrých loukách
- kvete od března do dubna
- zákonem chráněná rostlina

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

DEVĚTSIL BÍLÝ

- mohutná vytrvalá bylina
- roste na březích potoků v bukových a jedlo-smrkových lesích, na říčních nivách (v podhorských a horských polohách)
- kvete od března do dubna

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

PODBÍLEK ŠUPINATÝ

- vytrvalá rostlina vysoká 10 až 20 cm
- roste jako cizopasník na kořenech listnatých stromů
- kvete od dubna do května

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

KOPYTNÍK EVROPSKÝ

- nízká vytrvalá bylina
- roste ve stinných lesích
- kvete od března do května

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

PSTROČEK DVOULISTÝ

- nízká vytrvalá bylina (do 20 cm)
- roste hojně v lesích
- kvete v dubnu až květnu

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

HLUCHAVKA ŽLUTÁ (PITULNÍK)

- vytrvalá bylina vysoká 20 až 50 cm
- roste ve vlhkých lesích a pobřežních křovinách
- kvete od dubna do července

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

ZIMOLEZ ČERNÝ

- keř vysoký 50 až 250 cm
- roste na krajích lesů v podhorských a horských polohách
- kvete od května do června

- plody jsou černé bobule
- zde je chráněn

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) - text:

RŮŽE ALPSKÁ

- keř vysoký 50 až 150 cm
- roste v podhorských a horských lesích (s výskytem buku)
- kvete od května do července
- šípky jsou světle červené, převislé
- zde je chráněna

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) - text:

UDATNA LESNÍ

- vytrvalá bylina vysoká až 150 cm
- roste v podhorských a horských oblastech ve stinných lesích a u potoků
- kvete od května do července
- zde je chráněna

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) - text:

MĚSÍČNICE TRVALÁ

- statná vytrvalá bylina vysoká až 150 cm
- roste ve vlhkých podhorských a horských suťových lesích
- kvete od května do července
- intenzivně voní a opylují ji hlavně noční motýli
- plody jsou ploché, až 5 cm dlouhé eliptické špičaté šešule se semeny
- zákonem chráněná rostlina

Panel 2 *(rozměry 100 x 120 cm)*

nadpis panelu: Rostliny

příklady rostlin vyskytujících se v PR Údolí Doubravy - pokračování:

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

ZVONEČNÍK KLASNATÝ

- vytrvalá bylina vysoká 20 až 80 cm
- roste v lesích, na loukách a u potoků
- kvete od května do srpna
- zde je chráněn

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

TUŽEBNÍK JILMOVÝ

- vytrvalá bylina vysoká 100 až 150 cm
- roste na vlhkých místech, v pobřežních křovinách
- kvete od června do srpna
- léčivá rostlina

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

ZVONEK BROSKVOLISTÝ

- vytrvalá bylina vysoká 50 až 120 cm
- roste hojně ve světlých lesích, na skalách a ve stráních
- kvete od června do srpna

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

NÁPRSTNÍK VELKOKVĚTÝ

- vytrvalá bylina vysoká 30 až 100 cm
- roste ve světlých lesích, na pasekách a křovinatých stráních ve vyšších polohách
- kvete od června do září
- celá rostlina je prudce jedovatá!
- zákonem chráněná rostlina

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

KRUŠTÍK ŠIROLISTÝ

- vytrvalá bylina vysoká 20 až 60 cm
- roste roztroušeně ve světlých lesích (zvláště listnatých), v křovinách a podél cest
- kvete od června do září

- jediná orchidea v údolí Doubravy
- zákonem chráněná rostlina

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

NETÝKAVKA NEDŮTKLIVÁ

- vysoká jednoletá bylina (až 100 cm)
- roste ve vlhkých lesích (bučinách, olšinách) na březích toků
- kvete od července do září

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

KONOPICE ZDOBNÁ

- vysoká jednoletá bylina
- roste hojně ve vlhkých lesích a křovinách, na pasekách
- kvete od července do září

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

PAVINEC HORSKÝ

- dvouletá bylina vysoká 10 až 40 cm
- roste na slunných písčitých a kamenitých místech, na mezích, vřesovištích a ve světlých lesích
- kvete od července do září

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

PLAVUŇ VIDLAČKA

- vytrvalá rostlina s dlouhým plazivým stonkem
- roste ve světlých lesích vyšších poloh a na vřesovištích
- nekvete, rozmnožuje se výtrusy, které se tvoří v kláscích
- zákonem chráněná rostlina

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

OSLADIČ OBECNÝ

- středně vysoká kapradina 5 až 60 cm; listy přezimují
- roste na stinných skalách a v lesích

- nekvete, rozmnožuje se výtrusy, které jsou na spodní straně listů

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

KAPRAĎ SAMEC

- statná kapradina s 30 až 120 cm dlouhými listy, které nepřezimují
- roste hojně ve stinných lesích (nejrozšířenější druh v ČR)
- nekvete, rozmnožuje se výtrusy, které jsou na spodní straně listů

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

SLEZINÍK ČERVENÝ

- nízká vytrvalá kapradina s listy 10 až 20 cm dlouhými
- roste na skalách, na zdech a v kamenité lesní půdě
- nekvete, rozmnožuje se výtrusy, které jsou na spodní straně listů

fotografie (rozměry 11 x 17 cm) – text:

BIATORA LUCIDA

- vzácný druh lišejníku (lišejníky jsou tvořeny z pletiva hub a vláken řas)
- roste na skalních stěnách (zde především kolem Sokolohradu), vytváří na nich z dálky viditelné žluté povlaky
- nekvete, rozmnožuje se výtrusy

Tématický úsek: Živočichové v PR Údolí Doubravy

<u>Vitrína 1</u> (Lotech CM-40 se dvěma policemi; rozměry 200 x 70 x 70 cm)

Vitrína bude umístěna při pravé stěně místnosti (asi 35 cm od hlubokého okenního výklenku), bude přístupná ze tří stran. Ve vitríně budou preparáty ptáků. U každého exempláře

bude u podstavce umístěna vlastní malá popiska z tvrdého bílého papíru (jako „stříška") obsahující druhové a rodové jméno ptáka a číslo, pod kterým je uveden v doplňkovém textu. V pravém horním rohu vitríny bude nalepeno číslo „1".

exponáty a popisky:

horní část vitríny:

1 KÁNĚ LESNÍ

střední část vitríny:
(při čelním pohledu: levá strana 2, 3, 4, střed vpředu 5, 7, střed vzadu na vyvýšeném podstavci 6, pravá strana 8, 9, 10):

2 KONIPAS HORSKÝ
3 LEDŇÁČEK ŘÍČNÍ
4 SKOREC VODNÍ
5 STŘÍZLÍK OBECNÝ
6 SOJKA OBECNÁ
7 BUDNÍČEK LESNÍ
8 SÝKORA PARUKÁŘKA
9 SÝKORA KOŇADRA
10 SÝKORA BABKA

spodní část vitríny:

11 POŠTOLKA OBECNÁ
12 KRAHUJEC OBECNÝ

Pultík 2

Pultík bude stát vedle židlí u rohu okenního výklenku.

List bílého papíru formátu A4 (zatavený ve fólii); text psán oboustranně. List s tímto doplňkovým textem bude na pultíku k dispozici ve 4 exemplářích.

text:

Úryvek z „Průvodce po Chotěboři a okolí" z roku 1935 (sestavili Th. Brukner, J. Vorlíček a K. Macháček); vydal odbor Klubu československých turistů.

Následovat bude text ze str. 29 až 39, tj.: „Údolí Doubravky u Chotěboře. [...] Je to v malém vydání Kysel či Sokol ze Slovenského ráje, nebo, chceme-li přirovnávati s vyhlášenými partiemi zahraničními, kousek divoké Aachy Gastýnské."

Vitrína 2 *(Lotech CM-40 s jednou policí /druhá police bude stažena dolů/; rozměry 200 x 70 x 70 cm)*

Vitrína bude umístěna v pravém rohu výstavního sálu (mezi okny), bude přístupná ze dvou stran. Ve vitríně budou preparáty savců. U každého exempláře bude u podstavce umístěna vlastní malá popiska z tvrdého bílého papíru (jako „stříška") obsahující druhové a rodové jméno zvířete a číslo, pod kterým je uvedeno v doplňkovém textu. V pravém horním rohu vitríny bude nalepeno číslo „2".

exponáty a popisky:

police:

1 KUNA SKALNÍ
2 KUNA LESNÍ

spodní část vitríny:

3 JEZEVEC LESNÍ
4 VEVERKA OBECNÁ

Tématický úsek: Lesy v PR Údolí Doubravy

Panel 3 *(rozměry 100 x 120 cm)*

nadpis panelu: Lesy

část 1) základní informace:

text:

PR Údolí Doubravy je převážně lesního charakteru. Až 93,7 % její plochy tvoří lesní porosty. Jedná se však o několik lesních typů, podle charakteru jednotlivých

lokalit, tomu ostatně odpovídá i odlišný bylinný podrost (mezi stromy a bylinami, které pod nimi rostou, je silná vazba; mnohdy výskyt určité charakteristické byliny napovídá, že v minulosti na daném místě rostly jí odpovídající stromy, které však už dávno zmizely).

V minulosti byly zdejší lesy listnaté, v současnosti však převažují zvláště na okrajích rezervace jehličnaté stromy. Jehličnany (smrk, jedle, borovice, modřín) tvoří 76,7 % a listnáče (buk, olše, jasan, bříza, javor) jen 23,3 %.

graf sloupcový s procentuálním vyjádřením podílu jednotlivých druhů stromů (formát A4) – nadepsaný: Zastoupení jednotlivých dřevin v PR Údolí Doubravy

část 2) jednotlivé lesní typy:

fotografie lesa (habry, dub) (rozměry 13 x 18 cm) – text: V minulosti rostly okolo řeky listnaté lesy s převahou dubu, jednalo se patrně o tzv. dubohabřiny. Ostatně název řeky Doubravy bude odvozen právě od okolních lesů. (Doubrava, dúbrava nebo dubina je označení pro vzrostlý dubový les nebo listnatý les, kde dub převládá.) Z těchto původních dubohabřin se dodnes dochovalo jen několik samostatných habrů, duby se zde paradoxně již téměř nevyskytují.

fotografie olšiny na pravém břehu Doubravy (rozměry 13 x 18 cm) – text: V oblasti vlhké údolní nivy se vyskytují olšiny (tedy hlavně olše lepkavá, doplněná např. jasanem nebo vrbou).

fotografie listnatého lesa na příkrém kamenitém srázu nad řekou (na podzim) (rozměry 13 x 18 cm) – text: Na srázech nad Doubravou rostou tzv. suťové bučiny (s převahou buku lesního, dále se tam vyskytuje bříza bělokorá a jen výjimečně nějaký jehličnan).

fotografie lesa na Sokolohradech (rozměry 13 x 18 cm) – text: Na suchých skalních útvarech se dochovaly tzv. reliktní bory. Borovice lesní se dokáže svými dlouhými kořeny uchytit v extrémních podmínkách kolmé rulové stěny v puklinách a nevadí jí, že tato stanoviště na vrcholcích skal jsou velmi suchá. V těchto místech jí kromě břízy nemohou jiné stromy konkurovat.

fotografie smrkového lesa (rozměry 13 x 18 cm) – text: Smrkové monokultury nahradily dřívější listnatý les. (Obecně se smrky začaly v Čechách takto vysazovat, protože je to z hospodářského hlediska rychle rostoucí a velmi výnosná dřevina.) V údolí řeky Doubravy se nacházejí především na okrajích přírodní rezervace, přesto však negativně působí i v jejím centru. Protože zde původně nerostly, došlo k určitému porušení ekologické rovnováhy, totiž vztahů mezi mnohými živočichy a rostlinami, navíc smrkové monokultury vyčerpávají půdu, zhoršují její úrodnost (působí zde i kyselý opad smrkového jehličí). Smrkové lesy také snadno podléhají větrným kalamitám a škůdcům (např. kůrovci – lýkožroutu smrkovému).

fotografie lesa u Kamenného potoka (rozměry 13 x 18 cm) – text: V údolí Kamenného potoka rostou jedle bělokoré.

část 3) jednotlivé druhy stromů:

fotografie jednotlivých stromů budou umístěny v dolní části panelu vedle sebe a popisky s názvy stromů budou vždy pod příslušnou fotografií

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: SMRK ZTEPILÝ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: JEDLE BĚLOKORÁ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: BOROVICE LESNÍ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: MODŘÍN OPADAVÝ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: BUK LESNÍ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: OLŠE LEPKAVÁ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: JASAN ZTEPILÝ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: BŘÍZA BĚLOKORÁ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: JAVOR KLEN

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: HABR OBECNÝ

fotografie (rozměry 10 x 15 cm) – popiska: DUB ZIMNÍ

Tématický úsek: Živočichové v PR Údolí Doubravy – pokračování

Vitrína 3 (stolová, celoprosklená; rozměry 134 x 100 x 100 cm, výška stolového podstavce 73 cm)

Vitrína bude umístěna mezi panely 3 a 4, bude přístupná ze tří stran, pouze zadní strana bude přiléhat k uzavřeným dveřím do sousední místnosti. Ve vitríně budou preparáty menších savců. U každého exempláře bude u podstavce umístěna vlastní malá popiska z tvrdého bílého papíru (jako „stříška") obsahující druhové a rodové jméno zvířete a číslo, pod kterým je uvedeno v doplňkovém textu. V pravém horním rohu vitríny bude nalepeno číslo „3".

exponáty a popisky (při čelním pohledu: levá strana 5, 6, střed vpředu 7, 8, pravá strana 9, 10, střed vzadu na vyvýšeném podstavci 11):

5 LASICE HRANOSTAJ
6 PLCH VELKÝ
7 REJSEC VODNÍ
8 REJSEK OBECNÝ
9 MYŠICE LESNÍ
10 LASICE KOLČAVA
11 TCHOŘ TMAVÝ

Panel 4 *(rozměry 100 x 120 cm)*

nadpis panelu: Živočichové

část 1) základní informace:

text:

V PR Údolí Doubravy žije velké množství různých živočichů, jen obratlovců je asi 82 druhů, jsou mezi nimi druhy vzácné, ohrožené a zákonem chráněné.

Někteří živočichové jsou vázáni na horský typ říčky, jiní na skalnaté prostředí, listnatý, smíšený či jehličnatý les apod.

V přírodní rezervaci se musí turisté chovat ohleduplně a zvířata a další živočichy neplašit, nerušit a samozřejmě nechytat, nezabíjet. Zvířata jsou zde doma a lidé jsou jen pouhými návštěvníky – hosty.

část 2) létající živočichové:

text:

ŽIVOT VE VZDUCHU

Hmyz a ptáci patří k těm živým tvorům, které u Doubravy nejspíš uvidíme (nebo alespoň uslyšíme).

Kromě nepříjemného a obtížného hmyzu, jako jsou komáři, žijí v údolí různí brouci nebo krásní motýli, např. babočka osiková.

Ptáci tvoří také početnou skupinu živočichů. Nejvýznamnější a nejzajímavější jsou ve vitrínách. (Doplňkové texty jsou k dispozici na listech na pultíku u dveří.)

Kromě hmyzu a ptáků létají vzduchem i jediní zástupci savců – netopýři. Některé druhy netopýrů obývají starou průzkumnou štolu nedaleko bývalého Horního mlýna.

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – text:

BABOČKA OSIKOVÁ

- patří k velkým motýlům, rozpětí křídel 6 až 7 cm
- žije na okrajích listnatých nebo smíšených lesů, poblíž lesních cest, břehů vodních toků (poletuje od dubna do září)
- její housenky se živí listy vrb, bříz, osik, jilmů

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – text:

NETOPÝR VELKÝ

- délka těla 6 až 8 cm, rozpětí létacích blan 40 cm
- žije ve světlých lesích a na pastvinách (zde zimuje v opuštěné štole blízko bývalého Horního mlýna)
- živí se hmyzem, kterého za letu uloví každou noc velké množství

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – text:

VRÁPENEC MALÝ

- délka těla 4 až 5 cm, rozpětí létacích blan 20 cm
- žije v zalesněných oblastech, přes den spí v různých úkrytech (zde pobývá a zimu přespává v opuštěné štole blízko bývalého Horního mlýna)
- živí se hmyzem, který loví od soumraku až do rána

část 3) vodní živočichové:

text:

ŽIVOT VE VODĚ

Řeka Doubrava má v tomto úseku charakter horské říčky (bystřiny) s rychle tekoucí studenou vodou přepadající přes kameny. Tomu odpovídají i příslušní vodní živočichové, kteří v ní žijí, jako je pstruh, lipan nebo jelec. (Také přítok Doubravy, Kamenný potok, je tzv. pstruhovým potokem.)

Řada živočichů je velmi citlivých na míru znečištění vody. Jejich výskyt je pak dokladem čistoty toku. Ať se

jedná o drobné organizmy, jako jsou chrostíci, nebo o velké organizmy, jako jsou ryby či rak říční. Ještě před 60 lety byl rak v Doubravě velmi hojný. Potom došlo k jejímu velkému znečištění především z průmyslových závodů, ale i domácností (obce neměly čističky odpadních vod). V současnosti je situace již podstatně lepší a někteří živočichové se tak do řeky opět pomalu vracejí.

V souvislosti se znečištěním je však pozoruhodná tzv. samočisticí schopnost řeky v tomto úseku, neboť při měření se zjistilo, že dříve, než vtekla do údolí, měla u Bílku index znečištění 2,48 a při odtoku u Dolního mlýna jen 1,85.

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) - text:

PSTRUH OBECNÝ (PSTRUH POTOČNÍ)

- velikost 20 až 60 cm
- žije v chladných vodách horských potoků a horních toků řek
- živí se vodním hmyzem a jeho larvami, červy a loví i potěr

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) - text:

PSTRUH DUHOVÝ

- velikost 30 až 70 cm
- do Evropy dovezen koncem 19. století ze Severní Ameriky; zdomácněl v potocích i v rybnících
- oproti pstruhu potočnímu je velmi žravý

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) - text:

LIPAN PODHORNÍ

- velikost 30 až 50 cm
- žije v čistých podhorských řekách s kamenitým dnem, v rychle tekoucí vodě
- živí se drobnými bezobratlými živočichy, loví hlavně larvy hmyzu

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – text:

JELEC TLOUŠŤ

- velikost 30 až 60 cm
- žije v čistých, rychle tekoucích vodách (i v horských polohách)
- živí se drobnými rybkami, měkkýši, korýši, červy, hmyzem, který létá nad hladinou i semeny a plody spadlými do vody

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – text:

RAK ŘÍČNÍ

- velikost 12 až 16 cm
- žije jen v čistých potocích a řekách
- ve dne je ukrytý pod břehem nebo mezi kameny, v noci loví
- je všežravec
- dožívá se až 20 let

část 4) suchozemští živočichové:

text:

ŽIVOT NA SOUŠI

Suchozemské živočichy nám v tomto výstavním sále zastupuje několik exemplářů vybraných savců, umístěných ve vitrínách. Jsou to vesměs plachá zvířata, která běžně člověk v přírodě neuvidí. (Doplňkové texty jsou k dispozici na listech na pultíku u dveří.)

V údolí také žije liška, srnčí zvěř, králík a mnoho dalších. Těch, které můžeme běžně spatřit, je málo; patří k nim hlavně veverky.

Kromě savců žije na tomto území také mnoho jiných skupin živočichů až po velmi drobné organizmy.

fotografie (rozměry 13 x 18 cm) – text:

LIŠKA OBECNÁ

- délka těla 50 až 90 cm, délka ocasu 35 až 50 cm
- žije v lesích se skalnatými stráněmi nebo v křovinách, kde si kromě hlavní nory vyhrabává několik vedlejších mělčích úkrytových nor
- živí se lovem hrabošů, myší, ale i větších živočichů (např. zajíců, králíků, bažantů, koroptví apod.)

<u>Vitrína 4</u> (Lotech CM-40 se dvěma policemi; rozměry 200 x 70 x 70 cm)

Vitrína bude umístěna v rohu (od dveří vlevo), bude přístupná ze dvou stran. Ve vitríně budou preparáty ptáků. U každého exempláře bude u podstavce umístěna vlastní malá popiska z tvrdého bílého papíru (jako „stříška") obsahující druhové a rodové jméno ptáka a číslo, pod kterým je uveden v doplňkovém textu. V pravém horním rohu vitríny bude nalepeno číslo „4".

exponáty a popisky:

horní část vitríny:

13 PUŠTÍK OBECNÝ

střední část vitríny:

(při čelním pohledu: přední strana 14, 15, střed na vyvýšeném podstavci 16, pravá strana 17, 18, 19):

14 STRAKAPOUD VELKÝ

15 STRAKAPOUD MALÝ

16 ŽLUNA ZELENÁ

17 BRHLÍK LESNÍ

18 ŠOUPÁLEK DLOUHOPRSTÝ

19 DATEL ČERNÝ

spodní část vitríny:

20 VÝR VELKÝ

VÝSTAVNÍ SÁL č. 4

- *žlutá turistická značka*
- *směr prohlídky - libovolný*

Oddíl: Doubrava v pověstech

Model

Podél celé stěny naproti dveřím bude velký „model" nejzajímavějších míst v údolí Doubravy, která jsou opředena starými pověstmi. Jsou to (zprava): Mikšova jáma, Sokolohrady, Čertův stolek a Točitý vír. „Model" bude doplněn hlavními postavami vyskytujícími se v příslušných pověstech.

„Model" (včetně figurek) vytvoří žáci VO ZUŠ pod vedením své učitelky. (Použitý materiál: papír, textilie, koudel atd.) Hloubka „modelu" bude maximálně 90 cm. Umístěn bude na pódiu (60 x 600 x 130 cm). Pozadí bude tvořit na zdi připevněná síť pokrytá balicím papírem, na kterém bude nakreslena obloha a svah (někde skalnatý) porostlý lesem a hrad.

Pultík

Pultík bude stát vedle židlí u rohu okenního výklenku.

Dva listy bílého papíru formátu A4 (zatavené ve fólii); text psán oboustranně. Listy s doplňkovým textem budou na pultíku k dispozici v 6 exemplářích.

text:

na každé straně bude jedna ze čtyř pověstí z brožury „Listy Městského muzea v Chotěboři : staré pověsti z Chotěbořska": „Mikšova jáma" *(str. 8 – 9),* „O Sokolohradu" *(str. 12 – 13),* „Čertův stolek" *(str. 10)* a „Točitý vír" *(str. 11)*

Panel (rozměry 100 x 100 cm)

Panel bude umístěn vpravo od „modelu". Budou na něm fotografie dokumentující práci žáků VO ZUŠ při vytváření „modelu" doplněné příslušným textem. Obsah panelu a jeho přípravu si zajistí učitelka ZUŠ dle svého uvážení.

3.20 Plánek výstavních prostor

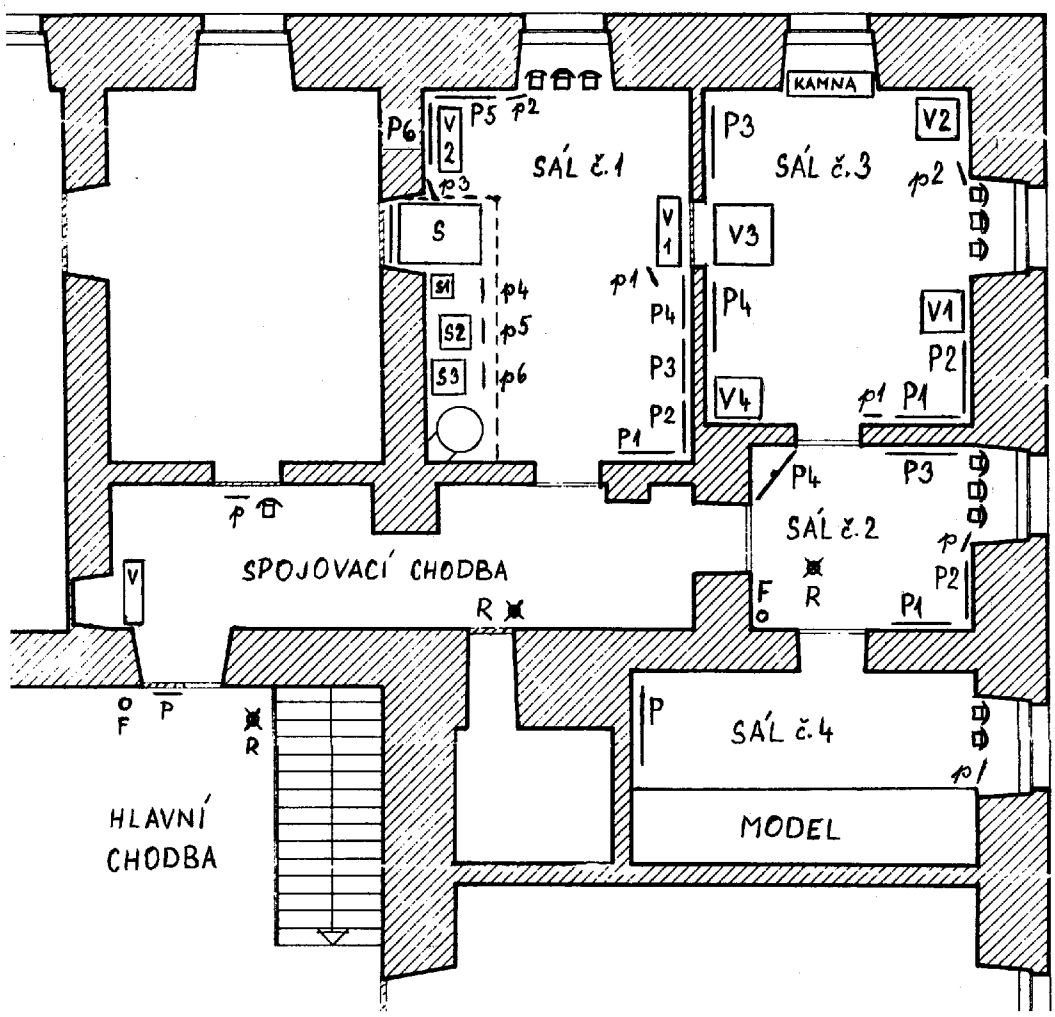

P - panel
V - vitrína
S - solitérní předmět
p - pultík
F - figurína
R - rozcestník
□) - židle
(umístění stolků a praktikáblů viz pokyny v 3.8.2)

ZÁVĚR

Při psaní scénáře jsem se musel vypořádávat s řadou problémů. Část jich vyplývala z toho, že se jedná o scénář nerealizovaný, což jsem uvedl a zdůvodnil v úvodu a v podkapitole 2.4. Velmi dobře si uvědomuji, v jaké nevýhodě jsem oproti kolegům, kteří píší scénář k připravované výstavě či již zrealizované. (Se zcela jasnými a konkrétními podklady se v takovém případě pracuje mnohem lépe a scénář je pak kompletní.) V mé bakalářské práci tomu tak být nemůže, a proto jsem se také dle možností úmyslně zaměřil pouze na textovou část scénáře. Navíc jestliže by se výstava uskutečnila, měl bych jako autor scénáře zpětnou vazbu o tom, co bylo správně a líbilo se, naopak co dobré nebylo a z čeho si tedy vzít poučení při přípravě nějaké příští výstavy.

Další řada problémů se skrývala za určením výstavy pro nejširší veřejnost. Zde jsem musel činit různé kompromisy, které byly nevyhnutelné, jako např. umístění panelů do výšky 80 až 180 cm od podlahy. Znamená to, že pro dospělé návštěvníky jsou poměrně nízko a pro menší děti výše než by bylo žádoucí. Pokud by výstava byla určena „jen" dětem, zcela jistě bych ji pojal hravější formou a hlavně bych použil méně textu. Také některá témata by se mohla patrně vypustit nebo výrazně zestručnit, jiná zase více rozvést (pověsti, živočichové apod.). Naopak pro dospělé by byla výstava míněna vážněji (nerozmisťovali bychom např. po prostoru turistické

značky, stolky určené pro vyplňování pracovních listů nebo nenechávali zhotovovat „model" k znázornění pověstí). Pro seniory by mohl být ještě větší důraz kladen na minulost, na to, co oni pamatují. Tedy více starých fotografií a pohlednic, které by mohly přivolávat hezké vzpomínky na dobu jejich mládí. Nicméně jsem chtěl vytvořit výstavu pro „celou" rodinu, a tak bylo nutné přistoupit na zmíněné kompromisy a pokusit se nalézt určitou rovnováhu ve formě i obsahu ve vztahu ke všem věkovým kategoriím.

Složité bylo rozmístění výstavy do ne zcela ideálních zámeckých pokojů, kde bylo nutné se „vyhýbat" dveřím a oknům. V některých případech se však podařilo nevýhod naopak využít ve prospěch „věci". Např. v sále č. 1 bylo možno do 50 cm hlubokého dveřního výklenku částečně zasunout rozměrnou pamětní desku Ignáta Herrmanna, která proto tolik nezasahuje do místnosti a je přitom přístupná ze tří stran. Další prostory u uzavřených dveří byly využity pro postavení vitrín a okenní výklenky pro židle (pro seniory) a k nim byly přistaveny pultíky s dodatkovými texty (předpokládá se, že je se zájmem budou číst právě senioři). Navíc je tam na čtení dostatek světla a židle nezasahují do prostoru, kudy procházejí ostatní návštěvníci.

Problémem je i finanční situace. Při větších finančních možnostech by bylo velmi dobré nechat např. zhotovit maketu údolí (pro představu, jak údolí vypadá „z ptačí perspektivy", je to mnohem vhodnější než sebelepší náčrtek či plánek). Hezký by byl i model Horního mlýna a opět by vypovídal více než fotografie či obrázek a byl by i „atraktivnější". Také vystavení preparátů ptáků a zvířat v našich vitrínách není nejlepší (působí poněkud chladně a zcela nepřirozeně). Kdyby byla možnost vypůjčení jiného typu velkých vitrín nebo použití nějaké průhledné stěny, kde by bylo možné vytvořit např. část břehu řeky nebo kamenitého svahu a tam vybrané živočichy umístit, tedy do alespoň naznačeného prostředí (případně

v pozadí mít ještě velká dioramata – fotografie lesa, skal apod.), myslím, že by to bylo mnohem přínosnější a bližší zvláště dětským návštěvníkům. Vítaným zpestřením prohlídky by bylo i promítání krátkého filmu o řece nebo diapozitivů. Není však k dispozici vhodná místnost, kde by se dalo umístit promítací plátno a židle pro skupinu návštěvníků.

Z toho tedy vyplývá, že při příhodnějších podmínkách by mohla být výstava zajímavější a poutavější. Snažil jsem se vycházet z reálných možností, které bych při přípravě takovéto výstavy měl. V současné době by však tato výstava nemohla být z řady důvodů realizována např. už proto, že ve všech uvažovaných prostorách (jiné by nebyly vhodné) se nyní nacházejí některé expozice.

Byl bych velmi rád, kdyby se mi podařilo takovouto nebo obdobnou výstavu v budoucnu přece jen realizovat. Téma je nadčasové, takže je možné je vpodstatě použít kdykoli, ale příhodné by to bylo v roce 2016 ke 30. výročí vyhlášení Přírodní rezervace Údolí Doubravy.

RESUMÉ

Předmětem bakalářské diplomové práce je scénář k nerealizované výstavě s názvem „Údolí řeky Doubravy". Výstava by měla seznamovat s krásami Přírodní rezervace Údolí Doubravy, podat informace o řece Doubravě, o vzniku jejího údolí, jeho historii, o flóře a fauně, o jeho ochraně, vytvoření naučné stezky a dalších zajímavostech i o pověstech, které se k němu vztahují. Je určena laické veřejnosti všech věkových kategorií. Výstavu doplňují tři doprovodné akce: naučná vycházka s odborným výkladem do údolí řeky a dvě přednášky s besedou a s promítáním krátkého filmu a diapozitivů.

Bakalářská práce je rozdělena na tři části. V první kapitole je teoreticky pojednáno o přípravě výstavy a především o scénáři, ve druhé jsou konkrétní údaje o chotěbořském muzeu a dále jsou k ní připojeny doplňkové informace ke scénáři. Třetí kapitola, která je nejrozsáhlejší, obsahuje vlastní scénář.

POUŽITÉ ZKRATKY

CEKUS	centrum kultury a sportu
CHKO	chráněná krajinná oblast
HO	hudební obor
MěÚ	městský úřad
NS	naučná stezka
PR	přírodní rezervace
VO	výtvarný obor
ZŠ	základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola

PRAMENY A LITERATURA

CEKUS Chotěboř, středisko MUZEUM. Sbírkový fond a pomocný materiál.

BENEŠ, Josef. *Muzejní prezentace.* Praha : Národní muzeum, 1981. 383 s.

BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie.* Opava : Slezská univerzita. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav historie a muzeologie, 1997. 179 s. ISBN 80-901974-3-4.

BOŠTÍK, František. *U zpívajících vod : pověsti a dojmy od břehů Doubravky.* Praha : František Boštík, 1939. 133 s.

BOUCHNER, Miroslav. *Kapesní atlas savců.* 3. uprav. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1982. 196 s.

Český svaz ochránců přírody v Chotěboři. *Chráněná krajinná oblast Železné hory : Údolí Doubravy.* 1. vyd. Chotěboř : Český svaz ochránců přírody v Chotěboři, 2009. 1 leták. Složený list.

DEYL, Miloš, HÍSEK, Květoslav, JANKA, Otto. *Naše květiny.* 1. vyd. Praha : Albatros, 1973. 2 sv.

HERRMANN, Ignát. *Z rodného hnízda.* 1. vyd. Havlíčkův Brod : Krajské nakladatelství Havlíčkův Brod, 1960. 70 s.

HRUŠKA, Jiří. *Geomorfologie a geoekologie Železných hor : se zvláštním zřetelem na CHKO Železné hory.* [B. m.] : Jiří Hruška, 2000. 80 s. Geomorfologická a geoekologická studie.

HRUŠKOVÁ, Marie. *Tam, kde teče Doubravka : horní Podoubraví.* [B. m.] : Marie Hrušková, Jaroslav Turek, [1996]. 93 s. ISBN 80-902253-7-3.

Chotěboř. 1. vyd. Chotěboř : Město Chotěboř, 2001. 118 s. ISBN 80-238-7647-3.

Chotěbořsko : turisticko-vlastivědný průvodce obcemi a jejich okolím. 1. vyd. Tišnov : Sursum, 2002. 383 s. ISBN 80-7323-000-3.

Informační centrum města Chotěboře. *Procházka Údolím Doubravy.* 1. vyd. Chotěboř : Informační centrum města Chotěboře, 2007. 1 leták. Složený list.

JANOŠKA, Martin. *Nejkrásnější vodopády České republiky.* 2. vyd. Praha : Academia, 2009. 283 s. ISBN 978-80-200-1779-6.

Královské město Chotěboř : mikroregion Podoubraví. 1. vyd. Chotěboř : Město Chotěboř, 2006. 136 s. ISBN 80-239-7642-7.

KREJČA, Jindřich a kol. *Velká kniha rostlin, hornin, minerálů a zkamenělin.* 1. vyd. Bratislava : Príroda, [1993]. 384 s. ISBN 80-07-00595-1.

Listy Městského muzea v Chotěboři : staré pověsti z Chotěbořska. Chotěboř : Městské muzeum v Chotěboři, 1992, zvláštní vydání. 20 s.

MANDYS, František a kol. *Českomoravská vrchovina : průvodce.* 1. vyd. Praha : Olympia, 1986. 323 s.

Masarykův slovník naučný : lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Praha : Československý Kompas, 1925 - 1933. 7 sv.

Naše příroda : živočichové a rostliny střední Evropy. Přeložili Václav Větvička, Jana Červenková, Helena Neborová. 1. vyd. Praha : Reader`s Digest Výběr, 2000. 432 s. ISBN 80-86196-15-1.

PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov.* 1. vyd. Praha : Academia, 2001. 834 s. Dotisk. ISBN 80-200-0982-5.

PLEVA, František. *Staré pohlednice Havlíčkobrodska.* Ledeč nad Sázavou : Město Ledeč nad Sázavou, 2000. 219 s. ISBN 80-238-5673-1.

Profesní etický kodex ICOM : doporučení UNESCO o muzeích, kulturním a přírodním dědictví. [B. m.] : Český výbor ICOM; [B. m.] : Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií, 1994. 57 s.

Průvodce po Chotěboři a okolí. Chotěboř : odbor Klubu československých turistů v Chotěboři, 1935. 69 s.

Příruční slovník naučný. Praha : Academia, 1962 - 1967. 4 sv.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království Českého.* Čáslavsko. 2. vyd. sv. 12. Praha : Šolc a Šimáček, 1936. 345 s.

Společnost přátel Železných hor. *Chráněná krajinná oblast Železné hory : památné stromy.* 2. uprav. vyd. [B. m.] : Společnost přátel Železných hor, 2003. 1 leták. Složený list.

Společnost přátel Železných hor. *Chráněná krajinná oblast Železné hory : Údolí Doubravy.* 2. uprav. vyd. [B. m.] : Společnost přátel Železných hor, 2003. 1 leták. Složený list.

Společnost přátel Železných hor. *Údolí Doubravy : naučná stezka.* 2. uprav. vyd. [B. m.] : Společnost přátel Železných hor, 1994. 20 s. Brožura.

Společnost přátel Železných hor. *Železné hory : informatorium 1995.* 3. uprav. vyd. Heřmanův Městec : Společnost přátel Železných hor, [1995]. 22 s. Brožura. ISBN 80-901806-2-0.

140 let školy v Buttulově ulici v Chotěboři. Chotěboř : Město Chotěboř, 2009. 320, XVI s. ISBN 978-80-87330-02-9.

ŠTĚPÁNEK, Otakar. *Kapesní atlas ryb, obojživelníků a plazů.* 2. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1981. 240 s.

VAŠÁK, Pavel. *Lesní ptáci.* 1. vyd. Praha : Aventinum, 2005. 223 s. ISBN 80-86858-12-X.

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Chotěboř. *Chráněná krajinná oblast Železné hory : Údolí Doubravy.* Chotěboř : Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Chotěboř, 1997. 1 leták. Složený list.